

Şu an,

burada,

bir umutla

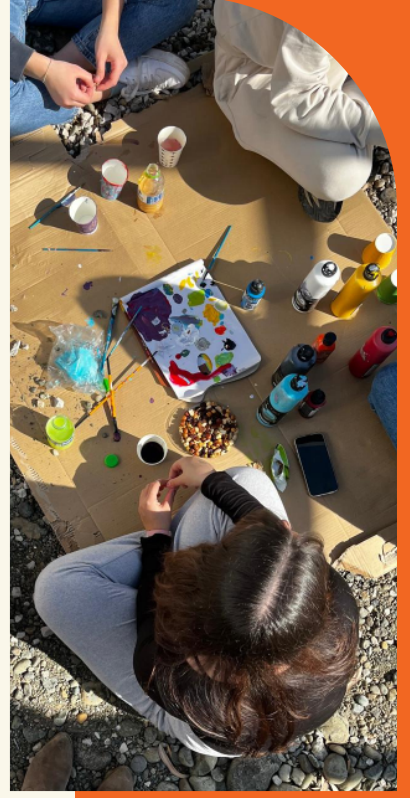
Proje Hakkında

Gençlerin kriz dönemlerinde yaşadıkları deneyimleri görünür kılmak ve gençlerle çalışan farklı aktörlerin bir araya gelerek ortak çözüm stratejileri geliştirebilecekleri bir diyalog ortamı oluşturmak amacıyla yürütülen

Çoklu Krizler Çağında Genç Olmak /
Youth in the Eye of the Storm: Navigating Crisis Together
Projesi,

desteğiyle
Mart–Ekim 2025 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

**Bu yayında ifade edilen görüşler Friedrich-Ebert-Stiftung'un
veya yazarların çalıştığı kurumların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.**

İçindekiler

1

Şu An, Burada, Bir Umutla...
Müge Ayan

5

1. BÖLÜM: ÇOKLU KRİZLER ÇAĞINDA GENÇLİK DENEYİMLERİ

6

Ağaçlar Şahidimiz — En Çok Da Gençlerin Yasına ve Mücadelesine
Yiğit Göktuğ Torun

10

Şimdi Soruyorum
Zührem Avlar

13

"80 Yaşında Bir Nineden" Ergenlik Güncesi
Eftelya Uzun

16

Daima Yağmur
Damla Sali

19

Zor Zamanlarda Genç Olmak: Hayâller ve Sert Gerçekler
Denya Atar

21

Katlanmak ve Umut Arasında: Zor Zamanlarda Genç Olmak
Ali Kadir Arslan

23

Görmezden Gel(in)enler
Kavin Kenar

25

Tasarlanmaktan Tasarlamaya
Çınar Ceyhan

28

2. BÖLÜM: GENÇLERDEN ÖĞRENMEK, GENÇLERLE DÖNÜŞMEK

29

Hatay'da Gençlerle Mekân ve Bağ Kurmayı Sanat Üzerinden Düşünmek
Kesra Okumuş ve Özlem Çolak

33

"İçimizden Biri" ile Birlikte: Gençlerle Üretmek, Gençlerden Öğrenmek
Ece Z. Taşkın

36

Hatırlamak Geleceği Kurmaktır: Gençler Belleğin Peşinde
Olçay Özer ve Deniz Umut Eker

40

Muza Uzan
Naci Emre Boran

43

3. BÖLÜM: GENÇLERİN MÜCADELESİ, KATILIM VE TEMSİL ARAYIŞI

44

"Gençlere Alan Açmıyorlar, Kendimizi Üretemiyoruz!"
Demet Lüküslü ve Hakan Yücel

48

Baskı ile Direnç Arasında: Otoriter Baskı Altında Türkiye'de Gençlik Örgütleri
Cansu Ceylan ve Celal Can Bilgiç

51

Türkiye'de Genç Temsili: Mevcut Durum, Mücadele ve Önemi
Nevzat Taşçı

Şu An, Burada, Bir Umutla...¹

Müge Ayan

Dünya kesintisiz bir krizler döngüsünde. Krizler artık peş peşe değil, iç içe geçmiş halde, eşzamanlı yaşanıyor. Kutuplaşmanın derinleştiği; eşitsizliklerin kalıcılaştığı; savaşların, iklim krizinin, yükselen otoriterliğin, göçmen düşmanlığının ve ekonomik çöküntülerin hayatın dokusuna sızdığı bu dönemde, genç olmak başlı başına bir direnç pratiğine dönüşüyor. Türkiye'de bu tablo daha da bulanık: Siyasal baskıdan geçim krizine, depremin toplumsal izlerinden sürekli ertelenen gelecek duygusuna uzanan bir sarmal, gençlerin yaşamını kuşatarak onları çok katmanlı bir belirsizliğin içine çekiyor; umut, güven ve aidiyet duygularını aşındırıyor. Her alanda güvencesizlik hissi derinleşiyor. Bu tablo içinde bir nefes alanı yaratmaya çabalayan gençler, maruz kaldıkları koşullara yanıt veren, ses çıkaran özneler olarak öne çıkıyor. 19 Mart 2025 sonrası gençlerin öncülüğünde başlayan protestoların gösterdiği gibi, bu kuşak sokağı, dijitali ve gündelik hayatı dönüştürmeye çalışıyor; yeni örgütlenme biçimleri geliştirerek kamusal alanı yeniden tanımlıyor; her gün susturulma riskini göze alarak söz üretmeyi sürdürüyor. Üstelik gündelik yaşamda en çok kısıtlanan, en az dinlenen ve en hızlı yargılanan toplumsal gruplardan biri yine bu kuşak.

Talebeyiz Biz Derneği (TBD)² olarak bu koşullarda gençlerin sözlerini, deneyimlerini ve üretimlerini görünür kılmayı, bunu da sanatın dönüştürücü gücüyle yapmayı önemsiyoruz. Sanatın sunduğu ortak üretim alanlarının bir buluşma zemini olduğunu düşünüyoruz. Sergiler, paneller ve yayınlar aracılığıyla gençlerin söz kurabilecekleri alanlar açmanın, onların yaşadıkları dünyayı kendi dilleriyle anlatabilmelerini mümkün kıldığına; böylece toplumsal diyalogu güçlendirerek daha adil ve katılımcı bir topluma zemin hazırladığına inanıyoruz.

Gençler, yaşadıkları zorluklara rağmen üretmenin, talep etmenin ve yan yana durmanın alternatif yollarını buluyor; bu da bugünün dünyasında yeni ilişki ve dayanışma biçimlerinin doğduğunu gösteriyor. Bu alternatif ilişkilendirme ve dayanışma biçimleri, gençlerin dünyaya müdahale etme yollarından biri olarak görülebilecek yaratıcı bir eylemlilik. Bu yaratıcı yönelim, özellikle 14-18 yaş aralığındaki gençlerin söz kurabileceği alanların neredeyse hiç varlık bulmadığı bir bağlamda, onların sesine kulak vermeye ve bu sesi kayda geçirmeye çağırıyor bizi.

Bu kitapçık, böyle bir çabanın bir ürünü olarak, Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği desteğiyle yürütülen "Çoklu Krizler Çağında Genç Olmak" projesi kapsamında hazırlandı.³ Hatay'daki gençlerin kurduğu "Biz hâlâ buradayız..."⁴ sergisinden ilhamla ortaya çıkan proje; DEPO İstanbul'da gençler, gençlerle çalışan akademisyenler, sanatçılar ve sivil toplum aktörlerinin bir araya geldiği bir ses enstalasyonu ve tartışma çemberi etrafında şekillendi. Bu kitapçığın yazarlarının çoğu o çemberin katılımcılarından oluşuyor.

¹ Kitapçığın başlığı, Eftelya Uzun'un " '80 Yaşında Bir Nineden' Ergenlik Güncesi" başlıklı metnindeki bir cümleden alınmıştır.

² Talebeyiz Biz hakkında daha detaylı bilgi için [bu linke](#) tıklayabilirsiniz.

³ Projenin İngilizce adı: "Youth in the Eye of the Storm: Navigating Crisis Together"

⁴ Sergi kataloğuna [bu linke](#) tıklayarak erişebilirsiniz. Ayrıca serginin oluşum sürecini ve Sanat Elçileri Topluluğu'nun hikâyesini anlatan, 14-18 yaş arasındaki gençlerle kaleme aldığımız "Cam Gibi Değil, Kum Gibi" başlıklı rapora [şu linkten](#) erişebilirsiniz.

Kitapçık, gençlerin çoklu krizler çağında nasıl yaşadıklarını, ne tür dayanışma biçimleri ve üretim alanları kurduklarını, temsil ve katılım mücadelesini nasıl yeniden tanımladıklarını birlikte anlamlandırmaya bir davet. Kitapçığın üç bölümü, birbirine eklemlenen üç düzlemde ilerliyor: deneyim, öğrenme ve mücadele. Çoklu krizler çağında genç olma deneyimlerini ele alan ilk bölüm, sekiz genç yazarın kaleminden, krizlerle çevrili bir ülkede genç olmanın somut hallerini anlatıyor. Yiğit Göktuğ Torun, Antakya'daki enkazların başında "Ağaçlar Şahidimiz" diyerek başlayan metninde, deprem sonrası bürokratik labirentte kaybolmuş bir kuşağın yasını ve adalet mücadelesini anlatıyor. Torun'un kişisel tanıklığından yola çıkan metin, bireysel belleğin kolektif hafızaya dönüşme sürecini görünür kılıyor; "hatırlama"yı gençler için bir direniş pratiği olarak ele alıyor. Yasın biçim değiştirdiği bu anlatıda, gençlerin kayıplarını sosyal medya, mizah, yazı ve paylaşım üzerinden ifade edişleri yeni bir hatırlama dili örüyor. Metin, tüm bu kayıpların ortasında umudu diri tutan, Antakya'yla ve birbirleriyle bağını koparmayan bir genç kuşağın sesine kulak veriyor; dayanışmayı ve birlikte kalmayı bir var olma biçimi olarak kuruyor.

Onun ardından gelen Zührem Avlar'ın "Şimdi Soruyorum" başlıklı metni, bu tanıklığı kolektif bir düzleme taşıyor: Gündelik yaşamın önyargı, eşitsizlik ve dışlanma örüntüleri içinde gençlerin adalet arayışını görünür kılıyor. Avlar'ın metni, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, maddi imkânsızlık ve güvenli alan yoksunluğu arasında sıkışmış bir kuşağın kamusal alanda var olma mücadelesini anlatıyor. Torun ve Avlar'ın metinleri, kişisel olanla toplumsal olanın birbirine değdiği bir hatta ilerliyor; bireysel tanıklığın kolektif söze, direncin ise dayanışmaya dönüştüğü bir düşünsel zemin kuruyor.

Bu hattı Eftelya Uzun, " '80 Yaşında Bir Nineden' Ergenlik Güncesi" başlıklı metniyle derinleştiriyor. Uzun, ergenliği bir büyüme evresinden çok, varoluşsal bir sıkışma ve dayanma hali olarak ele alıyor. Metindeki "buradayız" vurgusu, aidiyet ve umut arayışını iç içe geçirerek sessiz ama kararlı bir direniş dili kuruyor. Damla Sali, bu duygusal zemini şiirsel bir iç monologla genişletiyor. Gençliğin kırılganlık ve direngenlik arasında salınan hali, metnin kesik kesik ama içten bir akışla ilerleyen ritminde de duyuluyor. Bireysel kabullenişin politik bir derinliği olabileceğini hatırlatan metne göre, insan kalabilmenin kendisi, kriz çağında bir etik tutum haline geliyor.

Bu içe dönük sesler, Denya Atar'ın "Zor Zamanlarda Genç Olmak: Hayâller ve Sert Gerçekler" başlıklı metninde kolektif üretim fikrine bağlanıyor. Atar, tiyatro ve sanat üzerinden dayanışmayı yeniden tanımlarken duygusal iyileşmenin toplumsal bağ kurma kapasitesiyle kesiştiğini gösteriyor. Ardından gelen, Ali Kadir Arslan'ın "Katlanmak ve Umut Arasında" başlıklı metni, benzer bir hattı müzik üzerinden sürdürüyor. Arslan, pandemi ve depremle kesintiye uğramış bir kuşağın yükünü, dayanıklılığını ve birlikte iyileşme arayışını anlatıyor. Metin, sanatın dönüştürücü gücüne ve gençlerin nefes alabileceği kamusal alanların önemine dikkat çekiyor. Her iki metin, dayanışmayı bir yaşam koşulu ve var olma biçimi olarak kuruyor.

Kavin Kenar, "Görmezden Gel(in)enler" başlıklı metninde bu dayanıklılığın sınırlarını sorguluyor. "Zor"un kalıcı hale gelişini, görmezden gelme alışkanlığını ve sanatın değersizleştirilmesini tartışıyor. Acının bile hiyerarşiye tabi tutulduğu bir dönemde, ekonomik koşullar gençlerin ifade alanlarını büsbütün daraltıyor. Metin, krizlerin olağanlaştırılmasıyla şekillenen yeni toplumsal psikolojiyi görünür kılıyor. Bölüm, Çınar Ceyhan'ın "Tasarlanmaktan Tasarlamaya" başlıklı metniyle kapanıyor. Ceyhan, gençliği edilgen bir tasarım nesnesi olmaktan çıkarıp, adil ve katılımcı tasarımlar yapan özne olarak yeniden tanımlıyor. Böylece bölüm, tanıklıktan kolektif üretime uzanan bir çizgide ilerliyor: hatırlama → farkındalık → üretim → tahayyül.

Kitapçığın; “Gençlerden Öğrenmek, Gençlerle Dönüşmek” başlıklı ikinci bölümü, gençlerle çalışan yetişkinlerin gençlerden öğrenme deneyimlerini ele alıyor; öğrenmeyi karşılıklı bir etkileşim, dönüşüm ve ortak üretim süreci olarak yeniden düşünmeye çağırıyor. Kesra Okumuş ve Özlem Çolak, Hatay’daki çalışmalarını anlatırken odağı mekân, güven ve ilişkisellik kavramlarına çeviriyor. Deprem sonrası gençlerle yeniden “yerleşebilmenin” yollarını ararken, birlikte mekân kurmanın aynı zamanda ilişki kurmanın da bir yolu olduğunu hatırlatıyor; bu süreçte yetişkinliğe eşlikçi bir konumdan yaklaşmanın imkânlarını araştırıyor. Onların “mekân kurma” çabası, pedagojik olduğu kadar etik bir arayışa işaret ediyor.

Bu çabanın sahadaki bir başka somut karşılığını Ece Z. Taşkın’ın “İçimizden Biri ile Birlikte” başlıklı metninde görüyoruz. Tiyatroyu ortaklaşa üretim (*devised theatre*) yöntemiyle uygulayan Taşkın, gençlerin oyun, hata yapma ve “saçmalama” hakkına dikkat çekiyor; gençlerin oyun aracılığıyla kendi deneyimlerini paylaşmanın güvenli yollarını nasıl bulduklarını örnekliyor. Öğrenmeyi, birlikte dönüşme pratiği olarak ele alan metinde, gençlerin inisiyatifleriyle başlayan öğrenme süreçlerinin açtığı imkânın altı çiziliyor. Her iki metin, yetişkinlerin eşlikçi rolünü öne çıkarıyor; üretimin güvenli alanlarda nasıl güçlendiğini gösteriyor.

Ardından Olcay Özer ve Deniz Umut Eker, “Hatırlamak Geleceği Kurmaktır” başlıklı metinlerinde hafıza çalışmalarına yöneliyor, hafızayı geleceği kurma eylemi olarak konumlandırıyorlar. Yazarlara göre, gençlerin —sanatsal, dijital ve bedensel araçlarla— hatırlamayı dönüştürme ve yeni bir hafıza dili kurma biçimleri, Türkiye’deki hâkim tarih anlatılarına alternatif, çoğulcu bir hafıza zemini açıyor. Metin, sanatı gençlerin katılımını mümkün kılan bir ifade alanı, hatırlamayı ise bu alanı politik zemine taşıyan bir eylem olarak ele alıyor.

Bölüm, Naci Emre Boran’ın “Muza Uzan” başlıklı metniyle kapanıyor. Boran, gençlerin ses enstalasyonundan yola çıkarak yetişkinliğin sorumluluklarını sorgulayan bir içsel yüzleşme alanı açıyor. “Muza uzanmamak” metaforu üzerinden, yetişkinlerin kendi öğrenilmiş çaresizliklerini gençlere aktarmalarını eleştiriyor. Böylece bölüm, hem varoluşsal hem etik bir çağrıyla sonlanıyor. Yetişkinleri kendi sessizliklerini sorgulamaya ve dönüşme cesareti göstermeye davet ediyor.

Kitapçığın “Gençlerin Mücadelesi, Katılım ve Temsil Arayışı” başlıklı üçüncü bölümü, bu dönüşüm hattını politik düzleme taşıyor. Demet Lüküslü ve Hakan Yücel, “Gençlere Alan Açmıyorlar, Kendimizi Üretemiyoruz!” başlıklı metinlerinde gençlerin ifade biçimlerini, sessizlik ile söz arasındaki gerilimde ele alıyorlar. Bu tartışma, “eğlenme hakkı” gibi görünmez bir hakkı kamusal ve siyasal bir mesele haline getirerek, gençliğin hem gündelik hem siyasal özne olma halini —bireycilik ile bireysel özgürlük arasındaki farkı görünür kılan dayanışmacı bir özne arayışıyla birlikte— yeniden düşünmeye davet ediyor.

Cansu Ceylan ve Celal Can Bilgiç metinlerinde bu teorik tartışmayı somut bir zemine taşıyor. “Baskı ile Direnç Arasında” başlıklı analiz; daralan sivil alan, mali kırılganlık ve otoriter baskılar altında gençlik örgütlerinin var olma mücadelesini belgeliyor. Burada gençlik, “geleceğin umudu” değil, bugünün demokratik direncinin taşıyıcısı olarak konumlanıyor.

Kitapçık, Nevzat Taşçı’nın “Türkiye’de Genç Temsili” başlıklı metniyle tamamlanıyor. Taşçı, temsil krizinin katmanlarını veriler ve saha deneyimiyle açarken, gençlerin siyasete erişiminin önündeki yapısal, kurumsal ve kültürel engelleri ortaya koyuyor. Arayüz Kampanyası örneği üzerinden geliştirilen çözüm yolları —kota, kapasite geliştirme, iyi niyet sözleşmeleri— gençlik mücadelesinin

siyasal dönüşüm potansiyelini gösteriyor. Bu son bölüm, gençlik araştırmalarının “gençleri anlama”nın ötesine geçerek, onlarla birlikte kurumsal ve siyasal dönüşüm üretmekle ilgilenmesi gerektiğine dikkat çekiyor.

Bu kitapçığın sayfalarında ilerlerken, her biri kendi sesiyle konuşan, kışkırtıcı, düşündürücü ve dönüştürücü metinlerle karşılaşacaksınız. Sizi bu metinlerle baş başa bırakmadan önce kitapçığı derlerken benimsediğimiz editoryel yaklaşıma ilişkin bir not düşmek isteriz. Kitapçığı hazırlarken, standart bir dil birliği kurmak yerine yazarların her birinin kendi dili ve üslubuyla var olmasını önemsedik. Farklı kuşakları ve deneyimleri eşit bir düzlemde buluştururken, hiçbir sesin diğerinin önüne geçmemesine özen gösterdik. Bu nedenle, kitapçıkta yer alan metinlerin ifade biçimleri birbirinden farklılık gösteriyor. 14-18 yaş aralığındaki gençlerin gündelik hayattan, içten bir dille — kimi zaman da şiirsel bir anlatımla— kaleme aldıkları metinler; yetişkinlerin daha analitik, yer yer formel yaklaşımlarıyla yan yana duruyor.

İçerikteki bu çeşitlilik bizi şu soruları sormaya yöneltti: İçerikteki çoğulluğu biçimsel olarak da kurmak mümkün mü? Farklı ifade biçimleri birbirine alan açabilir mi, bir diyalog zemini oluşturabilir mi? Bu sorulardan hareketle kitapçık, birlikte düşünmeye açık bir davet olarak tasarlandı.

Umarız bu kitapçığı oluştururken bizim duyduğumuz heyecanı siz de okurken hissedersiniz.

İyi okumalar!

1. BÖLÜM

ÇOKLU KRİZLER ÇAĞINDA GENÇLİK DENEYİMLERİ

Bu bölüm, sekiz genç yazarın kaleminden, krizlerle örülü bir ülkede genç olma hallerini bir araya getiriyor. Torun'un metni, bu çerçeveye yön veren bir tanıklık olarak yer alırken, onun dışındaki —beşi Hatay'da, ikisi İstanbul'da yaşayan; 14-18 yaş aralığında— yedi genç şu üç soru çerçevesinde metinlerini kaleme aldılar:

Zor zamanları nasıl tanımlarsınız?

Zor zamanlarda genç olmak sizin için nasıl bir deneyim?

Bu zorluklarla baş ederken ne tür stratejiler geliştiriyorsunuz ve ihtiyaçlarınız neler?

Ortaya çıkan metinler, gençlerin gözünden bugünü anlamlandırmaya bir davet.

 Ağaçlar Şahidimiz — En Çok Da Gençlerin Yasına ve Mücadelesine
Yiğit Göktuğ Torun

 Şimdi Soruyorum
Zührem Avlar

 “80 Yaşında Bir Nineden” Ergenlik Güncesi
Eftelya Uzun

 Daima Yağmur
Damla Sali

 Zor Zamanlarda Genç Olmak: Hayâller ve Sert Gerçekler
Denya Atar

 Katlanmak ve Umut Arasında: Zor Zamanlarda Genç Olmak
Ali Kadir Arslan

 Görmezden Gel(in)enler
Kavin Kenar

 Tasarlanmaktan Tasarlamaya
Çınar Ceyhan

Ağaçlar Şahidimiz — En Çok Da Gençlerin Yasına ve Mücadelesine

Yiğit Göktuğ Torun

En başından beri ne zaman Antakya'ya⁵ gitsem ve yaşadıklarımızı aklıma getirsem, hep "ağaçlar şahidimiz" diyorum. Önce içimden demeye başladım, sonra daha sesli söyledim, şimdi deli gibi her yere bunu söyler, bunu der oldum. Kimse görmedi sandım yıkımı benim kadar, kimse hissetmedi alevlerin yakıcılığını benim kadar, kimse duymadı haykırıışları benim kadar, kimse hiçlikte benim kadar ağlamadı enkazlar üstünde. Halbuki benim enkazımın başındaki iki ağaç oradaydı hep. Birini zamanla kestiler, ama öbürü kaldı. Birlikte ağlaştık, birlikte güldük. Birlikte dua ettik, birlikte isyan ettik. Hem yoldaşım hem pusulam oldular. Belki de bundandır mücadelemi onlara bağlamam.

Çok kayboldum mesela, "bakmayacağım" dedim haritaya. O zamanlarda bu ikisi sayesinde buldum evimi, değerlilerimi. Önce tam önlerinden yol geçiyordu. Sonra kapattılar, şantiye oldu burası. Dedim ya, biri dayanamadı herhalde bir kimsesizler mezarlığı, bir şantiye olmaya, elendi. Diğeri dimdik durdu ama. Sanki biraz ben gibi? Tüm adalet mücadelesi sürdürenler gibi? Burada yaşamak için mücadele eden gençler gibi? Şimdilik? Onun da önündeki yolu aldılar. Artık yol arkasına düşer oldu. Burada böyle kendimle konuştuğum gibi tek başıma orada oturup saatlerce konuştuğum oldu ikisiyle. Neler yaşadık yahu? İki yıldan fazla zaman, dile kolay. Ama nasıl geçti de hâlâ ayaktaız? "Bana tavsiyen var mı?" Sessizlik.

Şimdi ben Antakyalı bir genç olarak kalan bu ağaca anlatacağım yaşadıklarımı. Sonradan sonradan öğrendim. Meğer çoğu gencin bir ağacı varmış. Bakıştığı, derdini fısıldadığı, birlikte ağlaştığı, şehrini andığı... Ama en önemlisi de birlikte hatırladığı, unutmadığı... Hatırlamak çünkü, hatıra. Bizim en güçlü silahımız bu artık. İnadına hatırlayacağım. Benim mücadelem de hatırlama, unutturmama, dimdik durma belki de? Aynı bu ağaç gibi.

Ben seninle büyüdüm bu evde. Sen dallanıp budaklandın, bense boy attım. Üniversiteye gittim. Hiç aklıma gelmezdi seninle çaresizce burada enkaz başında bekleyeceğim. Seninle burada kimsenin gelmeyeşine sinirleneceğim. Annemin, babamın naaşının çıkmamasını sana bakıp gözyaşlarımla anlatacağım. Sonrasında bunun bir afet kazasından öte ihmaller cinayeti olduğunu haykıracağım ve dava sürecinde her celseye geldiğimde enkazımı mezarım belleyip adalet mücadelemi sana

⁵ Antakya derken aslında kastettiğim tüm Hatay. Samandağ, Defne, Antakya, Kırıkhan, Reyhanlı ve sayamadığım tüm ilçeleri kastediyorum ama ağız alışkanlığı hâlâ Hatay'a pek alışamadım. Antakya diyorum, çünkü biz "Antakya" söylemiyle büyüdük yaşadığımız yer ve evimiz için.

anlatacağım. Bayramda mezar ziyareti yapabilenleri bile üzümlere kıskanacağımı, benim senin yanını bayram yerim belleyeceğimi bilemedim işte.

Sen hiç 26 yaşında bir gençken aileni kaybetmek ne demek bildin mi? Naaşlarına ulaşamadığın için ölüm belgesi alamamayı, sonrasında gaiplik durumu için mahkemelerde sürüneceğini, bürokrasinin seni yoracağını, annenin babanın hesabına bile erişemediğin için yasını yaşamayı geri plana bırakıp bürokratik dertlere gömülmeyi bildin mi? Bunu bilmedin, ama evini kaybetmeyi bildin galiba. Aynı benim gibi... Zaten ondan şahidimsin belki de en büyük acıma.

Antakya'da gençlerin birçoğu çok erken yaşta büyümek zorunda kaldı. Devlet kurumlarıyla çok kez içli dışlı olmuş insanların bile işin içinden çıkamadığı durumlarda, çoğu genç tek başına mücadele etmek zorunda kaldı bu bölgede. Kimisinin artık arayıp "Bu durumda ne yapıyorduk baba ya?" diyeceği bir babası kalmadı depremden sonra. Kimisinin annesi babası madden ve manen o kadar yorulmuştu ki onları uğraştırmak istemedi, kendisi uğraştı. Kimisinin ailesi sağlık sorunlarıyla boğuşuyordu, kendi genç olduğu için bütün bu bürokratik kara deliğin içine çekilmek zorunda kaldı. Ailesi için, kendi için devletten gelecek yardımları takip etmesi gerekti, o gri kamu dairelerinde saatlerce başvuru sıralarında çürüdü, çoğu yardımın kendisine çıkmadığı gerçeğiyle yüzleşti. Çoğu depremden dolayı yakınlarının, şehrinin yasını tutamadı, bürokratik engellerle boğuşmaya başladı. Günün sonunda da duygusal olarak kendine ayırması gereken dönemi bürokratik sorunlara ayırdı. Benim için tabii ki bu dönemde en büyük sorun annemin ve babamın naaşının çıkmamasıydı, bundan dolayı ölüm belgesini alamamamdı uzun bir süre. Sonrasında tabii ki veraset ilamı da çıkartamadığım için hakkım olan çoğu maddi imkândan mahrum bırakılmamdı. Bunu yaşayan bir sürü gençle süreçte tanıştıkça bu kadar insanın -bilgilendirilmesi gerekenin aksine- bu duygusal buhranda böyle bilgisiz bırakılması daha da yara bıraktı bende. Sonrasında tabii ki yardımlar meselesi var. AFAD'a ne için müracaat edilecek, bakanlıklara ne için, kaymakamlıklara ne için? Hepsini takip etmenin derdine gençler düştü. Halbuki ülkenin farklı bölgelerindeki gençler eğitime odaklanıyorken -en azından ekonomik durumu buna el verenler- Antakya'nın gençleri eğitime devam ederken bu sorunlarla boğuşmak zorunda kaldılar.

Tabii barınma ve kendine ait bir alan oluşturmama sorunu da cabası. Çoğu genç kendisini keşfedeceği, içinde yaşadıklarını önüne koyabileceği bir yer ihtiyacındayken çoğu konteynerlarda tüm ailesiyle aynı odada yaşamak zorunda kaldı. Depremden önce sınavlarına çalışabileceği, sosyalleşebileceği alanlar varken evinde kendini bir anda ailesiyle, hatta bazen diğer yakınlarıyla aynı alanda büyürken buldu. Her ne kadar önemsiz görünse de aslında çoğu genç için kendini keşfetme olanaklarının ertelenmesi anlamına geldi bu durum. Zamanında bunu bir büyüğüme aktardığımda, bunları "şımarıklık" olarak değerlendirmişti. Halbuki ben hangi yaştaşımla ya da benden genç arkadaşlarımla konuşsam gündelik hayatının en büyük sorunlarından biri olarak anlatıyordu bunu. Hele de sınav senesinde olanlar. Fakat, bunu belki de anlatamadılar, anlatamadık...

Bir de özellikle de yas sürecinde olanlar için -bunun içine tüm yaslar dâhil edilebilir aslında, hele de şehre dair, eski yaşantımıza dair tutulan yas- işte tam bu bahsettiğimiz anlaşılamama durumu var. Dünya değişiyor ve bu dünyaya en hızlı adapte olan biz gençleriz aslında. Normal şartlar altında bile bunu anlatmak bu kadar zorken bir de yasımızı geleneksel yöntemlerle yaşama zorunluluğunun ağırlığını hissettik omuzlarımızda. Bizim için şehrin yasını tutmak bazen bir şarkı eşliğinde, bazen bir sosyal medya içeriğiyle, bazen bir yazıyla ve hatta bazen şakayla karışık yazı yazmak ve

paylaşmaktı. TikTok'ta içerik çekmekti belki de? Şakayla karışık geçmiş anılarından bir kolaj yapmaktı Instagram'da? Veya ağıdını, gözyaşını bile gönderi ya da hikâyene koyup yaşıtlarınla bir paydaşlık kurma çabasıydı? Ben çoğu zaman bu yöntemlere başvurduğumda büyük bir dirençle karşılaştım çevremden. Kendi ailemin cenazesinde veya taziyelerde bile yası yaşayış biçimimden dolayı eleştirildim biraz da. Bunu eminim birçok genç yaşadı. Değişen dünya şartlarında tabii ki yas da değişecekti ve gençlerin yaşadığı bu yas süreci çoğu tarafından eleştirildi maalesef. "Bari yasımda rahat bırakılayım ve yasımı yaşayış şeklime karışılmasın!" dedi birçoğu ama burada da kısıtlanmış hissetti benim konuştuğum gençler, aynı benim hissettiğim gibi.

Tüm bunlara rağmen, aslında genç olmanın umut demek olması Antakya'da da, tam bulunduğum yerde de benim için pek değişmiyor aslında. Ne olursa olsun tüm o bürokratik süreçlerin zorluğuyla da baş ettik, fiziksel olarak kendimize yaratamadığımız alanları başka yerlerde -bazen çevrimiçi, bazen derneklerin çalışmalarıyla sahada- bulmanın yolunu da keşfettik. Yası yaşayış biçimimiz farklı gelse de insanlara, bunu yaşamaktan, Antakya sevgimizi konuşmaktan geri durmadık. Konuşmayı ve Antakya'yı sözlerimizde, paylaşımlarımızda hiç eksik etmedik. Belki de böyle böyle kaybettiklerimizi -en ortak olarak şehrimizi!- bizimle yaşatmanın bir yolunu da bulduk. Kim bilir?

Ve dönmek... Gidene de zor, kalana da zor derler ya. O sözün bizdeki karşılığı, gidenin de kalanın da aklında Antakya olması oldu. Ben depremden sonra yüksek lisansa devam etmek için Berlin'e gittim ve yaklaşık bir sene orada kaldım. Depremden önce aslında aklımda Berlin'de kalmak vardı ama depremden sonra Antakya'dan bu kadar uzak kalmanın yükü bana çok ağır geldi ve İstanbul'a taşındım. Ayda en az bir kere Arsuz'a teyzemin yanına giderek! Elimden ne geliyorsa -hem kendim için hem çevrem için hem yakınlarım için-, orada yapmaya çabalamak bana yas sürecimde daha dönüştürücü ve sağlıklı geldi. Tabii ki bunu kahraman bir yerden değil de, en başta kendi iyileşme sürecime destek olması için yaptım galiba. Belki şehrin insanları ve gençleri olarak bize böyle öğretildiği için en çok da. Sonrasında bunu çevremdeki neredeyse her Antakyalı gencin de görev edindiğini gördüğümde, yalnız olmadığımı hissettiğimde -nerede olursam olayım Berlin, İstanbul, Antakya...- umudu da elimde daha sıkı tutar oldum. Ne yaşarsak yaşayalım işte bu **umut** bizi iyileştirecek, birbirimizin yaralarını saracak bana kalırsa.

Şimdi tekrar enkazın karşısında sana bakıyorum şahidim olarak. Hâlâ o ihtişamlı gövdenle, tüm bu toza rağmen parlayan yapraklarınla, göğe doğru uzanıp bana şahitlik ediyorsun yaşadıklarımda. Biliyorum belki seni de kesecekler. Senin de, benim de gücümüzün yetmediği anlar oluyor. Ama kesilsen de ben ikinizi de hatırlayacağım. Benimle artık bunu okuyanlar da hatırlayacak. Ve hatta belki de hep birlikte bu iki ağacı hatırlamayanlara sinsin sinsin güleceğiz? Gücümüzün farkında olmadıkları için biraz da? Ben güleceğim. Biraz acı da olsa güleceğim. Ve koparılmış birkaç çiçekle geleceğim her uğradığımda buraya. Bir gün siz de gittiğinizde bu sefer sizin anınıza da çiçek bırakarak. "Çiçekler gibi hatırlayacağım sizleri" diyerek. Ama en azından şimdilik sizi hatırlamak için gözlerimi sınırsız

kapatıp, ellerimi sıkmama gerek yok. Ya da gözlerimin yaşarmasına. Şimdilik çünkü ben emanet ediyorum sizi bu şehre. Şimdilik çünkü biliyorum gittiğimde orada olacaksınız, gittiğimde bulduğum diğerleri gibi. Evet, sanki bunu son dediğimden sonra geldiğimde bir eksildiniz ama şimdilik iki eksilmeyeceksiniz. Şimdilik “en azından biriniz oradasınız” diyeceğim. “İkiniz de aynı anda kaybolmadınız” diyebileceğim. Orada bir tanıdıklık yine de bulabileceğim. Benim tanıdıklığım. Benim hatıram. Benim şahitlerim. Ve artık, bizim tanıdıklarımız, bizim hatıralarımız, bizim şahitlerimiz.

Şimdi Soruyorum

Zührem Avlar

Genç olmanın ne anlama geldiğini anlatmaya başlarken epey zor bir işe girişiyorum. Zor olduğu kadar iyileştirici olmasını umuyorum, çünkü sesimizi duyuramadığımızda yazmak bir nefes almak gibi. Sizlerin de bu yazıyı görünmezlik hissine karşı küçük bir direniş olarak okumanızı isterim.

Bu yazıda kendi gözümden genç olmanın ne anlama geldiğini, içinde yaşadığımız çoklu krizlerin bize nasıl yansıdığını, hissettiğimiz kırılğanlıkları ve buna rağmen ayakta kalma çabalarımızı paylaşmak istiyorum. Eğitimden önyargılara, toplumsal cinsiyet ayrımından gençlere alan açılmamasına kadar pek çok başlığa değineceğim.

Zor zamanlarda genç olmak deyince aklıma ilk gelen kelime “kısıtlanmak”. Hayatın hemen her alanında karşımıza çıkan bir engel bu. Anlatması zor olsa da kendi deneyimlerimden yola çıkarak aktarmaya çalışacağım.

Biz gençler ekonomik sıkıntıların ya da ders yükünün ötesinde, görünmez hissetmenin ağırlığını taşıyoruz. Sesimizi duyuramadığımızda yalnızlığımız derinleşiyor. Oysa biz duyulmak, görülmek, haklarımızı savunmak ve iyi bir hayat kurmak istiyoruz.

Bütün kısıtlamalara rağmen en küçük şeylerden güç bulmayı başarabiliyoruz. Bir günlüğüne iş bulmak, yurttan yedekten asile geçmek, bir öğretmenin “aferin” demesi... Bunlar umudumuzu canlı tutuyor. Yetişkinler sık sık bize “yanlış kararlar verdiniz” diyor, ama yanlış görünen hayatlarımızın bizim tercihimizden çok, bize seçenek bırakmayan bir sistemin sonucu olduğu ıskalanıyor.

Yaşadıklarımızı aktarırken kolektif bir deneyimden söz ettiğimi; benim hissettiklerimin, çevremdeki pek çok gencin ortak duygusu olduğunu bilin isterim.

Adalet ve Eşitlik

Adalet çok değerli bir sözcük, ama gündelik yaşamda ne kadar karşılığını buluyor? Aynı sınava giren iki öğrenciden biri özel ders alabildiği için avantajlı olurken, diğeri maddi imkânsızlık yüzünden geride kalıyor. Bu durumda adaletten söz etmek ne kadar mümkün?

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği de işin başka bir boyutu. Bir kıza “gece eve geç gelemezsin, böyle giyinemezsin, çalışamazsın” denirken, aynı yaştaki bir erkeğe özgürce davranabileceği söylenebiliyor. Bu çifte standart eşitlik kavramını içi boş bir söze dönüştürüyor.

Adalet ve eşitlik kavramlarının sadece kağıt üzerinde kalması, biz gençler için geleceğe dair en büyük hayâl kırıklıklarından birini yaratıyor; çünkü adaletin olmadığı yerde güven de olmuyor, eşitliğin olmadığı yerde umut da yeşermiyor.

Önyargılar ve Psikolojik Baskı

“Senden bir şey olmaz.” Bu cümle bir gencin dünyasını altüst edebiliyor. Sınav döneminde bu sözleri sürekli duyan arkadaşlarımın içine kapandığını gördüm. Başarı gösterdiklerinde bile “ben zaten yapamam” diye düşünüyorlardı.

Bir yandan kaygı ve depresyon gittikçe yaygınlaşırken, öte yandan biz kaygılarımızı dile getirdiğimizde “abartıyorsunuz” yanıtını alıyoruz. Böyle anlarda, anlaşılmadığımızı ve hafife alındığımızı hissediyoruz. Ebeveynlerin baskısı da benzer bir etki yaratıyor. Bu baskı bizi daha da yalnızlaştırıyor. Oysa gençler olarak biz yalnızca ders başarımla değil, hislerimizle, yaratıcılığımızla, dayanışma gücümüzle de varız. Sürekli “çalış, başarılı ol, geleceğini düşün” deniyor. Bunlar elbette önemli ama nefes almak, hayâl kurmak, eğlenmek de hayatımızın parçası olmalı. Kendimizi sadece bir sınavdan ibaret hissettiğimizde yaşam enerjimiz tükeniyor.

Gençler için Alanların Eksikliği

Bir diğer sorun, gençlerin üretebileceği ve nefes alabileceği güvenli alanların yokluğu. Kütüphaneler, müzik stüdyoları, resim atölyeleri, tiyatro salonları... Bunlar ya hiç yok ya da çok sınırlı. Gençlerin potansiyeli mekânsal imkânsızlıklar yüzünden boşa gidiyor. Bu durum basit bir boş vakit meselesi değil; geleceğe hazırlanma hakkımızı elimizden alıyor.

Üretim alanlarının eksikliği yalnızca sanatsal faaliyetleri değil, bir araya gelme kültürünü de zedeliyor. Gençler olarak kendimizi ifade edebildiğimiz alanlar, aslında geleceğe dair güven hissimizi de pekiştiriyor.

Kültür ve sanata erişim de benzer şekilde sınırlı. Müzik, tiyatro, resim gibi alanlara ulaşmak çoğu genç için lüks haline geliyor. Oysa sanat bizim için yalnızca bir uğraş değil; zor zamanlarda hayatta kalmamıza, düşüncelerimizi toplamamıza ve dayanışmamıza katkı sunan bir alan.

Zorbalık

Zorbalık neredeyse hayatımızın her alanına sızmış durumda: okulda, sokakta, sosyal medyada. “Sen yapamazsın, sen eziksin” gibi sözler içe kapanmamıza neden oluyor, özgüvenimizi sarsıyor. Bazı arkadaşlarım bu yüzden okula gitmek istemedi, bazıları hayâllerinden vazgeçti. Böyle deneyimler geleceğe dair inancımızı da aşındırıyor.

Zorbalıkla baş etmeye çalışırken hissettiğimiz en büyük eksikliklerden biri de yetişkinlerin bu konuyu görmezden gelmesi. Halbuki zorbalık toplumsal bir sorun; önlenmediğinde bütün bir kuşağın güven duygusunu zedeliyor.

Taleplerimiz

Yaşadığımız sorunlar karşısında taleplerimiz çok net:

- 🗨️ **Barınma ve burs olanaklarımızın iyileştirilmesini istiyoruz**, çünkü maddi engeller hak ettiğimiz eğitim ve meslek fırsatlarına erişmemizi engelliyor.
- 🗨️ **Ücretsiz psikolojik desteğe erişmek istiyoruz**, çünkü ruh sağlığı hizmeti bir ayrıcalık değil, en temel haklarımızdan biri.
- 🗨️ **Eğitimde adaletin sağlanmasını istiyoruz**, çünkü maddi koşullar ve fırsat eşitsizlikleri geleceğimizi belirleme hakkımızı elimizden alıyor.
- 🗨️ **Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı gerçek önlemler alınmasını talep ediyoruz**, çünkü kız ve erkek gençler arasında sürdürülen çifte standart özgürlüğümüzü kısıtlıyor.
- 🗨️ **Güvenli ortak mekânlara ihtiyacımız var**, çünkü birlikte öğrenebileceğimiz, dayanışabileceğimiz, üretim yapabileceğimiz alanlar olmadan geliştiremiyoruz.
- 🗨️ **Sanata ve kültüre erişim hakkımızın tanınmasını istiyoruz**, çünkü sanat bizim için boş bir uğraş değil; zor zamanlarda hayatta kalmanın, düşüncelerimizi toplamamızın ve birlikte yol bulmamızın aracı.

Biz gençler kendi yolumuzu çizmek, geleceğimizi belirleme hakkına sahip olmak istiyoruz. Bizden beklendiği şekilde sabretmekle yetinmeyecek, sesimizi duyurmak için mücadele etmeye devam edeceğiz.

Şimdi soruyorum:

Gençlerin bu temel hakları teslim edilse, nasıl bir gelecek mümkün olurdu? Hem bizler için hem de hepimiz için daha adil, daha eşitlikçi bir gelecek inşa edilmez miydi?

“80 Yaşında Bir Nineden” Ergenlik Güncesi

Eftelya Uzun

Türkiye’de genç olmak, bir denizin içinde boğulmamaya çalışırken çırpınmak gibi. Çırpınmak yüzeye çıkarmaz insanı. Çırpınıyor olmamızın sebebi, hayatta kalma mücadelesi veriyor olmamız. Bu mücadele sürecinde elbette hata yapıyoruz. Hatalar, bizim “ben buradayım ve var olmaya çabalıyorum” deme biçimimiz. Bu çırpınışlarımız neden kaynaklanıyor, biraz bunları anlatmak isterim size.

Sosyo-ekonomik Zorluklar

Sosyo-ekonomik sorunlar, varoluş mücadelesi veren gençler olarak karşılaştığımız zorlukların başında geliyor. Bir sanat işi ya da bilimsel bir fikir üretebilmek için maddi desteğe ihtiyaç duyuyoruz. Üretebilmek bir yana, bir sanat işine erişebilmek, bir müzeyi ya da sergiyi ziyaret edebilmek, enstrüman eğitimi alabileceğimiz bir kursa kaydolabilmek, bilimsel bir fikri duyabilmek için bir konferansa gidebilmek ya da üniversiteye girebilmek... Bunların hepsi maddi kaynak gerektiriyor. Ancak bırakın bir sanat işi için harcama yapmayı; ağızımıza tek lokma atmakta, yemek yemekte dahi zorluk çektiğimiz zamanlar oluyor. Evin içinde en sık dolaşan soru, belki de gündelik hayatımızın en sert sorusu: “Ne yiyeceğiz? Nasıl geçineceğiz? Nasıl yaşayacağız?” Eskiden ailelerimizin, annelerimizin en büyük problemi “Akşama ne yemek yapsam?” idi. Şimdiyse en büyük problemleri “Elde avuçta bir şey kalmadı, nasıl doyuracağım karınlarını şimdi?”

Hal böyle olunca biz gençler de kendi potansiyelimizi keşfetmeyi kendimize çok görüyor, aile bütçesine nasıl maddi katkıda bulunabileceğimizin peşine düşüyoruz. Bana kalırsa, Türkiye’deki çocuk işçi sorununun en büyük nedenlerinden biri de bu zaten. Gündelik hayatımız bu şekilde akarken, kendimizi bulmaya çalışmak, isteklerimizi ve ihtiyaçlarımızı belirlemek ve gelecek hakkında hayâl kurmak adeta bir lüks haline geliyor bizim için. Bütün bunların sonucunda da kendisini heyecanlandırmayan, potansiyelini ortaya koyamadığı bir mesleği yapan, dolayısıyla da istemediği bir hayatı yaşayan insanlar olma yolunda ilerliyoruz.

Zor Zamanlarda Genç Olmak

Oysa biz bugünün harcamasını yaparken yarına ayırmak zorunda olmamak, bugünü yaşarken yarından korkmamak, yarının kaygısıyla bugünü unutmamak, her sabah dünden daha kötü bir hayata uyanmamak istiyoruz.

Biz özgür olmak, mutlu olmak istiyoruz. Kendi hayatımızı kendimiz belirleyebilmek istiyoruz. Dolayısıyla da yukarıda size anlattığım döngünün içinden çıkmaya, yalnızca ailelerimize karşı değil kendimize karşı olan sorumluluğumuzu da hatırlamaya çalışıyor, potansiyelimizi ortaya çıkarabileceğimiz alanlara erişmenin arayışına giriyoruz.

Bu arayış bizim için bir savunma mekanizması da aynı zamanda. Bizi boğan sorunlardan ve bize dayatılan zorunluluklardan kaçış bir nevi. Zor zamanlarda genç olmak kaçmak demek. Zor zamanlarda genç olmak kaçarken yakalanırsak haklarımızı savunabilmeye ihtiyaç duymak demek. Zor zamanlarda genç olmak resim, müzik, tiyatro gibi bize nefes aldırın alanlara tutunabilmeyi hayâl etmek demek. Zor zamanlarda genç olmak sözümüz dikkate alındığında, önemsendiğinde sevinçle karışık bir şaşkınlık yaşamak demek. Bununla birlikte “demek ki olabiliyormuş” deyip bu alanların peşine düşmek istemek ama bunu yaparken de ailene karşı kendini suçlu hissetmek demek. Zor zamanlarda genç olmak hata yapmanın ne kadar kıymetli olduğunu bildiğin halde hata yapmaya hasret yaşamak demek.

Neden orta yaşlı insanların -maalesef ülkemizdeki herkes gibi- gençlere tahammülü yok diye soruyorum kendime mesela. Kimsenin birbirine tahammülünün kalmadığı, aidiyet bağımızın koptuğu bir dünyada, güvensiz ve yalnız bir şekilde var olmaya çalışmak olarak deneyimliyorum zor zamanlarda genç olmayı. Bunu nasıl sürdürebileceğimi bilemiyorum, bulamıyorum.

Komik belki ama ben 18 yaşında ilk gençliğimi yaşamak istiyorum. Ergenliğimin son yıllarında olmama rağmen sanki 90 yaşında bir nineymiş, dedeymiş gibi hissediyorum. 18 yaşında saçlarımdaki stres kaynaklı akları görmek istemiyorum. Gözlerimin etrafındaki çizgileri görmek istemiyorum. Ülkemden gitmek istemiyorum ama bu şartlar altında genç olamıyorum. Kardeşime güzel bir gelecek bırakabilmek istiyorum mesela. O benim gibi değil, daha iyi bir gençlik yaşasın istiyorum.

Tüm bu sorunların ortasında gençler yapayalnız kalıyor. Oysa biz yalnızca genç olabildiğimiz bir ülkede yaşamak istiyoruz. Genç ve mutlu olabildiğimiz. Neden bu kadar zor peki? Neden bu kadar imkânsız hissettiriyor? İmkânsız hissettirmesine rağmen ben neden şu an, burada, bir umutla bu metni yazıyorum?

Bilmiyorum. Hâlâ bir şeylere inanmak istiyorum. Hâlâ yarında umut var, diyebilmek istiyorum.

Aidiyet Arayışı

Ait hissetmeye ihtiyaç duyuyorum. Ne yazık ki kendi açtığım alanlara bile ait olmakta güçlük çekiyorum bazen. Ama bu “bazen”in yanına eklenen daha farklı “bazen”ler de olabiliyor. Yukarıda sıraladığım sorunlara rağmen hâlâ “buradayım” diyebiliyorsak, bunun nedeni küçük de olsa alanlar bulmuş olmamız: bir atölye, bir prova, bir sergi ya da yalnızca bir çember. Bu alanlarda hata yapmak serbest, denemek kıymetli, sesimiz duyuluyor. İşte o küçük alanlar umut taşıyor.

Ait hissedebiliyoruz bir alana, bir yere, bir insana, belki bir esere, bir fotoğraf karesine... O zaman gülümseyebiliyoruz. O zaman nefes alabiliyoruz, var olabiliyoruz. O zaman tamamlanabiliyoruz. O zaman değerli hissedebiliyoruz. O zaman her şey yoluna giriyormuş gibi hissettiriyor. O zaman “birlikte yapabiliriz” duygusu geliyor. Kendi alanımızı oluşturuyor, kendi oyunumuzu kuruyoruz.

Ait hissedebilmek en önemlisi galiba. Hiçbir şey ait hissettirmezken bir yere ya da bir şeye ait hissedebilmek. İşte o zaman ucu bucağı gelmeyecekmiş gibi görünen sorunlara bir set çekebiliyoruz. Birlikte değiştirebileceğimize dair inancımız doğuyor. Tazelenmiyor, doğuyor. Değiştirme gücüne sahip olduğumuzu hissediyoruz. Farklı, yeni ve iyi olanın peşine düşebilecek gücü buluyoruz.

Buradayız

Buradayız. Haklarımız, aidiyetimiz ve umut için yan yanayız. Gençliği ertelemeyen bir ülke istiyoruz. Gençliđimizi ertelemeden nefes almak istiyoruz. Bugün duyanlar, yarını da değiştirenler olacak. Bizi duyan, yanımızda yürüyen herkesle birlikte, yarını bugünden kuracağız.

Daima Yağmur

Damla Sali

Çocukken gençlik, mavi bir kelebeği çağırıyordu bana.

Hayatın kısa ama parıltılı bir bölümü... Özgür, sıra dışı, hatta olağanüstü bir zaman dilimiymiş gibi. Zaten hep böyle yansıtılmaz mı bize? Filmlerde, hikâyelerde, romanlarda...

Gençlik dendiğinde aklıma ilk gelen görsel, üstü açık bir arabada ayağa kalkmış, kollarını gökyüzüne açarak rüzgâra göğüs geren bir figür.

Saçları savrulurken avazı çıktığı kadar bağılıyor belki de; ne dediği önemli değil, istediğini bağırabilir.

O zamanlar gençlik, hayâlini kurarken bile heyecanla nefesini kesen bir şeydi.

Masmavi, uçucu, dokunulmaz bir kelebek gibi.

Ben de o kelebeğin yalnızca iki günlük bir ömrü olduğunu bile bile, sanki sonsuzmuş gibi peşinden koşardım hayâlimde.

Durmadan, yorulmadan, inatla...

Ona dokunursam her şeyin anlam kazanacağına inanırdım.

Kendimi onun peşinde koştururken hayâl ederdim, kimi zaman çimenlerin içinde çıplak ayakla, kimi zaman geniş bir bozkırda rüzgârı yüzümde hissederek...

Koşmak belki güzellikten çok yorgunluk getirirdi ama o kelebeğin hayâli hep içimi ısıtırdı.

Çünkü büyümek, çocuk aklımla "kontrolü eline almak" gibi geliyordu bana.

"İstediğim her şeyi yapabileceğim," diyordum içimden. "Tüm sorumluluğu ben alacağım. Tek yapmak gereken biraz daha büyümek, biraz daha kovalamak."

"İzin almak zorunda kalmayacağım."

Ve evet, "çalışmak zorunda kalacağım, yorulacağım ama hepsinin bir amacı olacak."

Kendi hedeflerim, kendi kararlarım, kendi yolum olacaktı.

Ama şimdi düşündüğümde, gençlik artık kelebeği kovalamak değil de, bizzat kelebek olmak gibi geliyor bana.

Ya da daha doğrusu: kovalanmak.

Kimi zaman başkalarının beklentileri tarafından, kimi zaman da kendi iç sesim tarafından...

Bazen kendimden bile kaçıyorum gibi hissediyorum.

Karmakarışık bir durum bu; tamamen bulanık.

Hayâl ettiğim gibi değil.

Bir zamanlar uğruna koştığım o sorumluluklar, sanki şimdi üzerime birer birer düşüyor.

Kendim karar verebiliyorum artık, evet, ama tuhaf bir şekilde insanlar benim kararlarım hakkında benden daha çok şey söylüyor gibi. Üstelik kimin sesi daha baskınsa, onun doğrusu doğru sayılıyor. Söylenenin ne olduğu önemli değil, ilk kim demiş, sesi ne kadar yüksekmiş ona bakılıyor.

Sanırım hayatın gerçekleri bunlar, biraz ürkütücü. Kırılğan kanatlarımı çırparken korkuyorum.

Kimi zaman kendi kanatlarımın sesinden bile ürküyorum. Önümde bir sürü yıllarımın olduğunu bilmek ağır gelebiliyor.

Ağlıyorum.

Ve özlüyorum...

En çok da çocukluğumu özlüyorum.

Biraz garip belki ama sanırım nostalji duygusuyla tanıştığım ilk sefer bu. Artık "ben küçükken" veya "ben çocukken" diyebiliyorum birkaç yıl öncesinden bahsediyor dahi olsam.

Gençlik...

Bazen, "büyüyünce yapacağım" dediğin şeylerin, bir gün "çocukken her şey ne kadar kolaydı"ya dönüşmesi gibi.

İki zaman dilimi arasında, ne olduğunu, kim olduğunu anlamaya çalıştığın karmaşık bir yolculuk.

Ne tam çocuk kalabiliyorsun, ne de tam bir yetişkin olabiliyorsun.

Bir yerde sıkışıp kalıyorsun.

İçinden iki ses konuşuyor:

Biri çığlık atarak yardım isteyen bir çocuk, diğeri "toparlan" diyen, gözlerini kısmış bir yetişkin.

Benim bir yanım hâlâ çocuk kalmak istiyor.

Bazen her şey üstüme geldiğinde çığlık çığlığa ağlamak istiyorum.

Hiçbir şey yapmadan, saklanmak istiyorum.

Ama aynı anda, büyümek de istiyorum.

Kendime ait hedefler, bir yol, bir yön...

Artık onaylandım mı diye etrafımdaki yüzlere bakmak, birilerinin iznine ihtiyaç duymak istemiyorum. "İstersem yaparım, sorumluluğunu da alırım." diyebilmek istiyorum.

Tüm bunların ötesinde, belki de en büyük zorluk, insan olduğunu kabul etmek.

Tüm zaafılarınla, karmaşalarınla, kırılğanlıklarınla.

Artık çocuk olmadığını biliyorsun, evet.

Artık sorumluluk alman gerektiğini de biliyorsun.

"Daha güçlü görünmeliyim" diyorsun, "daha dayanıklı, daha yılmaz."

Ama insanı insan yapan biraz da bu değil mi?

Kırılğanlık.

Ve onu saklamadan taşıyabilmek. Özünde kendini bütünüyle kabul etmek.

Üstelik tüm bunların üzerine bir de yaşadığın ülkenin gerçekleri eklenince, genç olmak daha da zorlaşıyor.

Her gün değişen gündem, bir türlü dinmeyen toplumsal gerginlik, içinden çıkılamayan adalet meseleleri...

Gece haberlerinde izlediğin krizler, sokakta gördüğün haksızlıklar, bir şekilde içindeki yankıya çarpıyor.

Ve o yankılar, bazen günlerce susmuyor.

Biliyorsun, değiştirmek gerekiyor.

Ama nasıl?

Çünkü bir söz söylersen, hemen taraf ilan ediliyorsun.

Bir fikrin varsa, etiketleniyorsun.

Adaletin yanında olmak bile bazen suç gibi görülüyor.

Gençliğin sesi duyuldukça, o sesi kısmak isteyenler de çoğalıyor.

Oysa bizim tek derdimiz, sesimizi bulmak.

Kendimizi bulmak.

Kendi rengimizi.
Ama bu da kolay değil.
Çünkü herkes bir şey söylüyor:
Nasıl uçman gerektiğini, hangi yoldan gitmen gerektiğini, neye inanıp neye karşı çıkman gerektiğini...
Hepsi kendi rengini dayatıyor.
Ama ya benim rengim?
Gerçekten bana mı ait?
Yoksa sadece başkalarının ışık tuttuğu yerlerde görüldüğü için mi var sanıyorum onu?

Zorluklarla başa çıkabiliyorum diyemem.
Bazen sadece yardım istiyorum.
Bazen bir dost sesi arıyorum, birinin sadece "seni duyuyorum" demesini bekliyorum.
Bazen gözlerim doluyor, içimden taşanları anlatacak cümle bulamıyorum.
Ama en çok da kendimi anlamaya çalışıyorum.
Çünkü günün sonunda herkes kendiyle baş başa kalıyor.
O derin, sessiz anlarda kim olduğunu, neye inandığını, neyi sevip neden korktuğunu fark ediyorsun.
Ve bu fark ediş her zaman güzel olmuyor.
Kimi zaman can yakıyor, kimi zaman iyileştiriyor.
Ama hep değiştiriyor.
Zorluklar yok edilmeli mi bilmiyorum.
Çünkü kelebek, kozadan hiç yıpranmadan çıkabilir mi ki zaten?
Belki de bizi biz yapan, o çatlayarak çıktığımız anlar.
Belki de güç dediğimiz şey, her şeye rağmen hassas kalabilmek.
Kanatlarımızı titrete titrete, kırılğanlığımızı inkâr etmeden uçabilmek.
Gözyaşlarımızı silmeden yürüebilmek.

Sanırım en çok yağmur gibi olmayı isterdim.
Yağmur, yere düşerken kırılmaz.
Toprağa karışır, denize ulaşır, sonra göğe geri döner.
Yani her düşüş, bir dönüşüme gebedir.
Ama sadece yeniden doğmak için değil...
Aynı zamanda insanların penceresine dokunabilmek için.
Bir serinlik taşıyabilmek için.
Sessizce, kelimesizce "Nasılsın?" diyebilmek için.
Çünkü bazen tek ihtiyacımız olan şey,
Bir damla yağmurun getirdiği o huzurlu hatırlatmadır:

Buradayım.

Dinliyorum.

Seninleyim.

Zor Zamanlarda Genç Olmak: Hayâller ve Sert Gerçekler

Denya Atar

Genç olmak benim için yalnız ve anlaşılmadığını hissetmek demek. Yaşadığımız çevrenin bizi belli yönlere sürüklediği, hangi duyguyla karşılaşacağımızı kestiremediğimiz anlarla dolu bir süreç bu. Hepimiz hayâller kurarız; fakat kurduğumuz hayâller dışarıdaki sert gerçeklere çarptığında çoğu zaman hayâl kırıklığı ve umutsuzlukla karşılaşırız.

Bu yazıda önce gençlerin krizler ve duygularla nasıl yüzleştüğünü, sonra sanat ve özellikle tiyatrunun bu süreçteki rolünü, en sonunda da daha adil bir gelecek için dayanışmanın nasıl kurulduğunu anlatacağım. Genç olmanın zorluklarını kendi deneyimlerimden yola çıkarak aktarırken çevremdeki başka genç arkadaşlarımla ortak hislerini ve dayanışma arayışını da dile getiriyor olacağıma inanıyorum.

Duygularla Yüzleşmek

Zor zamanlar herkes için farklı şeyler çağırıştırabilir: aile içindeki problemler, doğal afetlerin yarattığı yıkımlar, gelecek kaygısı, arkadaşlık ilişkilerindeki çatışmalar, toplumun üzerimize yüklediği beklentiler... “Acaba benim hakkımda ne düşünecekler?” sorusu bile başlı başına bir baskı haline gelebiliyor. Bu koşullar altında biz gençler bir yandan kendi zaaflarımızla baş etmeye çalışırken bir yandan da çevremizde şekillenen krizlerle mücadele ediyoruz.

Bugün internette “zor zamanlarla nasıl başa çıkılır?” diye aradığınızda karşınıza büyük ihtimalle “müzik dinle, kitap oku, sevdiğin aktiviteleri yap” gibi öneriler çıkar. Bunlar faydalı olabilir; ancak asıl mesele, hissettiklerimizi kabullenebilmek, çünkü kabullendiğimiz duygularla yüzleşebildiğimizde onların bizi dönüştürmesine izin verebiliyoruz.

Ben kendi adıma, hislerimle yüzleşmek yerine onlardan kaçtım. Bu kaçış zamanla korkuya, strese ve sürekli bir endişeye dönüştü. Sonunda profesyonel destek almak durumunda kaldım. Bunu bir zayıflık olarak görmüyorum; aksine gençler için ulaşılabilir ve ücretsiz destek mekanizmalarının ne kadar hayati olduğunu böylece daha iyi anladım. Eğer en başından hislerimi kabullenip onlarla sağlıklı yollarla yüzleşebilseydim, bazı krizleri daha kolay atlatabilirdim. Üstelik destek aramak kolay değildi; çünkü çevremde ruh sağlığı hâlâ tabu gibi görülüyor. Oysa gençlerin ruhsal sağlığı da fiziksel sağlığı kadar önemli. Destek mekanizmalarına erişim çoğu zaman ekonomik nedenlerle de zorlaşıyor; ücretsiz ve yaygın bir hizmet ağı olmadığı için birçok genç en çok ihtiyacı olduğu anda yalnız bırakılıyor.

Sanatın Hayati Rolü

Burada bir başka mesele daha var: Kendimizi ifade edebildiğimiz alanların değersizleştirilmesi. Sanatla ilgilendiğimizde, özellikle de tiyatro gibi alanlara yöneldiğimizde çoğu zaman yetişkinlerden “bu işten ekmek yenmez” sözünü duyuyoruz. Mühendislik, hukuk ya da tıp “saygın” görülürken

sanat çoğu zaman hobi gibi algılanıyor. Eğitim sisteminde de sanat derslerinin geri plana itilmesi, bu bakışı güçlendiriyor.

Sanata yatırım yapılmadığında gençler hem meslek seçiminde hem de üretim yapabilecekleri mekânlara ulaşmakta engellerle karşılaşılıyor. Bu, yaratıcılığı zayıflatıyor ve toplumsal gelişimin önünü kesiyor.

Tiyatro benim için hep bir can simidi oldu. Sahneye çıktığımda korkularımı unutuyor, başka türlü dile getiremediğim duygularımı orada ifade edebiliyordum. Bunu bir meslek olarak seçmek istediğimde çevremden “daha güvenli bir yol seç” baskısını gördüm. Toplumdaki yerleşik bakış açısı, sanatla kurduğumuz ilişkiyi ve mesleki seçimlerimizi doğrudan etkiliyor.

Tiyatro bana başkalarının gözünden bakmayı öğretti. Bir karakteri sahneye taşıdığımda kendi hikâyemin ötesine geçiyor, başkasının hayatını da yaşıyordum. Bu yüzden tiyatro empati kurmanın en güçlü yollarından biri. Ekonomik getirisinden bağımsız olarak, gençlere kattığı bu güç paha biçilmez. Sanatın bize kattığı şey para değil, nefes almak. Bu yönüyle sanat hem bireysel iyileşmenin hem de kolektif dayanışmanın en güçlü zemini.

Dayanışma ve Gelecek

Duygularımızı kabullenmek bireysel bir iyileşme yaratmanın ötesinde toplumsal dayanışmayı da büyütüyor, çünkü kendimizle barıştığımızda başkalarının yaşadıklarını daha iyi anlıyor, onların yanında durmanın yollarını buluyoruz. Deprem sonrası oluşan dayanışma ağları gençlere biraz da olsa nefes aldırdı; birlikte ayağa kalkmanın bireysel iyileşmeyi nasıl kolaylaştırdığını orada gördük. Bu süreç aynı zamanda güven duygusunu da yeniden inşa etti; gençler yalnız olmadıklarını hissettikçe daha güçlü bağlar kurabildi. Dayanışma böyle doğuyor.

Genç olmanın zorluğu içsel mücadelenin çok ötesinde. Sosyal medya baskıları, ekonomik güvencesizlik, güvenli alan eksikliği ve geleceksizlik duygusu... Bu zorluklarla boğuşurken ruhumuzu dinlendiren şey, yalnız olmadığımızı hissettiğimiz ve birbirimize destek olabileceğimiz ortamların varlığı. Sosyal medyadan uzaklaşarak yüz yüze sosyalleşebileceğimiz alanlara, kolektif üretim yapabileceğimiz güvenli mekânlara ihtiyacımız var. Bu alanlar bir lüks değil, hakkımız.

Zor zamanlarda ayakta kalabilmek için birlikte yol aramak ve kolektif olarak güçlenmek gerekiyor. Dayanışma bugünün yükünü hafifletiyor, yarının daha adil ve yaşanabilir toplumunu kuruyor. Bu yüzden bizim hikâyemiz kişisel olmaktan çıkıp kolektif bir çağrıya dönüşüyor.

Sonuç: Bir Kuşağın Çağrısı

Bu yazıda kendi yaşadıklarımı anlatsam da, söz ettiğim duygular ve arayışlar yalnızca bana ait değil. Benim hikâyem, aynı dönemden binlerce gencin sesiyle kesiliyor. Hepimiz, krize karşı nefes almanın yollarını sanatta, dayanışmada, birbirimizde arıyoruz. Gençlik, bugün adalet, ifade ve dayanışma arayışının adı. Biz gençler, bu arayışın içinde, artık görülmek ve duyulmak istiyoruz.

Katlanmak ve Umut Arasında: Zor Zamanlarda Genç Olmak

Ali Kadir Arslan

Ben 17 yaşında bir gencim. Müzikle yaşıyorum diyebilirim. Elime bağlamamı aldığımda ya da gitarın tellerine dokunduğumda, dünya biraz daha katlanılabilir hale geliyor. Ama müziğin bile bazen yetmediği anlar oluyor. Bu yazıda "katlanmak" derken neyi kastettiğimi, daha doğrusu nelere katlanmak zorunda kaldığımı, müziğin yetmediği anların benim için ne anlama geldiğini ve bu koşullarda genç olmanın nasıl bir deneyim olduğunu anlatmaya çalışacağım. Ama bu yazının yalnızca sorunlardan ibaret olmasını istemedim; gençler olarak neye ihtiyacımız olduğunu da düşündüm ve bunları da paylaşmak istiyorum.

Taşınan Yükler

Sabahları uyanmak çoğu zaman zor geliyor. Bu yorgunluk bedensel bir yorgunluktansa içten içe büyüyen bir bıkkınlık. Bu yorgunluk ve bıkkınlığın altında belirsizlik, "bugün neyle karşılaşacağım" kaygısı yatıyor. Ben bu duyguyu sürekli taşınan bir yük gibi yaşıyorum. Ekonomik kriz, aile içi stres, eğitimdeki çarpıklıklar ve sosyal medyanın dayattığı kıyaslama hali üst üste binince, hem bugünü yaşamak hem de yarını kurmak giderek zorlaşıyor.

Geleceğe dair net bir şey söylemek o kadar zor ki... Üniversiteye girsem ne olacak? Mezun olunca iş bulabilecek miyim? Sevdiğim işi yapabilecek miyim? Hadi diyelim yaptım, peki geçinebilecek miyim? Bu sorular kafamı kurcalarken, özgürce yaşamak isteyen biz gençlerin akli bir yandan da hayâllerinde.

Müzik benim için bir terapi yöntemi de aynı zamanda. Söyleyemediğim cümlelerin melodilere dönüştüğü bir alan. Müziğe sığındığımda dünya biraz daha anlam kazanıyor. Yine de sık sık ikilemlerle karşı karşıya kalıyorum: Ders çalışmam gerekirken aklım sokakta müzik yapan gençlerde oluyor. İçimden "Ben de çıkıp çalsam mı?" diyorum, ardından bir ses "Sınav ne olacak?" diye dikleniyor. Bir yanda sınav baskısı, diğer yanda kendimizi ifade etme ihtiyacı. Bu ikisi arasında sürekli tercih yapmak zorunda kalıyoruz. O tercihler çoğu zaman bizim elimizde değil; sistem bizi sınava yönlendiriyor, hayâllerimizi ertelemeye zorluyor.

Pandemi, Deprem ve Derin Yalnızlık

Pandemi ve deprem, biz gençlerin hayatında derin yarıklar açtı. Evini, okulunu, mahallesini kaybeden arkadaşlarım oldu. Uzun süre evlere kapanmak, sevdiklerimizden fiziksel olarak uzaklaşmak ve hayatın bir anda durması içimizde derin bir yalnızlık bıraktı. Evet, teknoloji sayesinde birbirimizle bağlantıda kalabildik, ama hiçbir ekran, yüz yüze kurulan bağın yerini tutmadı.

Okullar kapandı, sosyal hayat askıya alındı. Kimimiz okul yıllarının en güzel zamanlarını bilgisayar ekranına bakarak geçirdik, kimimiz üniversite hayâli kurarken motivasyonunu tamamen kaybetti.

Bazı tanıdıklarım ders çalışmayı bırakıp ailesine destek olmaya çalıştı. Pandemi ve deprem ruhsal direncimizi sınavdı. Ne yazık ki bazılarımız bu sınavdan içine kapanmış, yalnızlaşmış ve umutsuz bir şekilde çıktı.

Destek İhtiyacı

Genç olmak bugün ağır bir yük gibi hissettirse de, aynı zamanda bir güç kaynağı. Yükümüz paylaştıkça hafifliyor, gücümüzü paylaştıkça büyütüyoruz. Pandemi ve deprem bize gerçek bağların değerini hatırlattı. Gençler için en büyük ihtiyaç, dayanışma içinde nefes alabileceğimiz alanların varlığı. Kalabalıklar içinde görünmez olmak istemiyoruz; birbirimizi görebildiğimiz, duyabildiğimiz, destek olabildiğimiz topluluklarda var olmak istiyoruz.

Bu ihtiyaçlarımızın karşılanması için en başta şunlar gerekiyor:

- **Ücretsiz psikolojik danışmanlık:** Gençlerin ruh sağlığı, fiziksel sağlık kadar önemli. Ama çoğumuz ekonomik engeller yüzünden bu desteğe ulaşamıyoruz. Ücretsiz ve yaygın bir hizmet ağı kurulmadıkça, gençler en çok ihtiyacı olduğu anda yalnız bırakılıyor. Böyle bir destek, kırılğan olduğumuz anlarda yeniden toparlanabilmemizi sağlıyor.
- **Okullarda ruh sağlığına önem verilmesi:** Eğitim sistemi başarıyı sadece sınav sonuçlarıyla ölçüyor. Oysa öğrencilerin duygusal ve psikolojik ihtiyaçları görmezden gelindiğinde öğrenme de sekteye uğruyor. Okullarda bu ihtiyaçlara alan açıldığında, gençlerin hem akademik hem de kişisel gelişimi desteklenmiş oluyor.
- **Sanat ve spor için güvenli alanlar:** Atölyede üretmek, sahnede var olmak ya da sahada oynamak, gençlerin gelişimi için vazgeçilmez. Bu alanlar olmadan gelişimimiz eksik kalıyor; onlar yaşamın temel taşları. Bu alanlarda kendimizi keşfediyor, özgüven kazanıyoruz.
- **Dinlenme ihtiyacı:** Biz gençlerin, kendimizi sürekli savunmak zorunda kalmadan, sesimizin gerçekten duyulduğunu hissetmeye ihtiyacı var. Yetişkinlerin bizi yargılamadan dinlemesi, değerli hissetmemizi sağlıyor.

Dayanışma ve Umut

Yaşadığımız sıkışmışlık, bizi pes ettirmiyor; tam tersine dayanışma yolları aramaya, direnç geliştirmeye itiyor. Genç olmak bugün ağır bir yük gibi görünse de, bu yükü paylaşabildiğimizde geleceğe dair güven de hissedebiliyoruz.

Gençliğin bize öğrettiği en büyük ders şu: Yalnız kaldığımızda tükeniyoruz, yan yana geldiğimizde güçleniyoruz. Biz hâlâ buradayız; düşe kalka, ağılayarak ya da gülerek yolumuzu bulmaya çalışıyoruz. Gelecek dediğimiz şeyin, yan yana kalabildiğimiz sürece kurulacağına inanıyoruz.

Görmezden Gel(in)enler

Kavin Kenar

Zor zamanlar deyince aklımıza ne gelir? Oturup düşündüm bunu uzun uzun, ama cevabım hâlâ bir soru işareti. Çünkü ben kendimi bildim bileli zor durumların içinde büyüdüm. Zoru o kadar çok deneyimledim ki, bir süre sonra benim normalim haline geldi. O halde, “zoru” kendi “normali” haline getiren biri için “zor zaman” ne anlama gelir? Oturmuş, bu yazıyı yazarken bu sorunun cevabını arıyorum ve fark ediyorum ki benim zor zamanlarım, insanların çıkmaz dediği, hatta felaket olarak adlandırdığı anlar.

Görmezden Gelme

Deprem herkesi etkiledi. Bizzat yaşamayan insanların içine bile derin korkular ekti. Depremi bizzat yaşayanlar içinse, üstünden neredeyse üç yıl geçmişken, enkaz hâlâ orada. Bazılarımız sınavlara hazırlanıyordu; LGS'ye, YKS'ye hazırlanabilmek için yer aradı. Kimimiz arabada ders çalıştı, kimimiz konteynerde kavga gürültü içinde var olmaya çalıştı. Sınava girenlerin akli yarım kalmış hayatlarındaydı. Derken, enkaz görüntüleri adeta normalleşti. O kadar ki, enkazların yanında pazarlar kurulmaya başladı. Böyle böyle, “zor” bizim “normalimiz” haline geldi.

Ama bu normal, bizi güçlendirmede. Aslında çoğumuz başa çıkamadık. Çoğumuz görmezden geldik. Görmezden gelmeyi tek başa çıkma yolu olarak bildik. Bir süre sonra, görmezden geldiğimiz şeyin içinde yaşar olduk ve buna alıştık.

Görmezden Gelinme

Kendinizi berbat hissettiğiniz, her şeyin sizi üzme için adeta yarıştığı günleri bilirsiniz. İşte biz gençler bu günlerde can havliyle destek arıyoruz: ailelerimizden, öğretmenlerimizden, arkadaşlarımızdan. Ne yazık ki aldığımız yanıt hayâl kırıklığının ötesine geçmiyor çoğu zaman. Ailelerimiz, elimizdekine şükretmemizi söylüyor. “Senin acın da acı mı, insanlar enkazların altında kaldı” diyor. Acının da bir hiyerarşisi var sanki. Ölmediğin ya da ölüm döşeğinde olmadığın sürece acı çekmeye hakkın yok gibi. Acı dâhil her türlü deneyimin yaşanan yıl üzerinden ölçüldüğü bir dünya bu. Mesela öğretmenlerimiz, “Sen daha kaç yaşındasın ki böyle sıkıntıların olsun?” diyor, bizi ciddiye almıyor. Görmezden gelinmek görmezden gelmeyi öğretiyor bize. Sorunları görmezden gelmeye meylettiğimizden söz etmiştim yukarıda. Bu bir savunma mekanizması bence. Ancak böyle baş edebiliyoruz ya da baş ettiğimizi sanıyoruz.

Kendi hayatımızı yaşama hakkımız elimizden alınıyor. Dünyanın en normal şeyiymiş gibi. Böyle olmasından başka bir yol yokmuş gibi. Başka türlü düşünülemezmiş gibi. Mesela bize danışılmadan okulumuz değiştiriliyor, tercihimiz sorulmadan geleceğimiz belirleniyor. “Ne de olsa halledersin” deniyor. Halledemiyoruz...

Başa Çıkma Mekanizması Mı, Kaçış Yolu Mu?

Başlıktan da anlayacağınız gibi, baş etme mekanizmalarımızla kaçış yollarımız iç içe geçmiş durumda. İçinde bulunduğumuz zorluklarla başa çıkmaya çalışırken bazı stratejiler geliştiriyoruz. Ama bunlar ne ölçüde sağlıklı, ne kadar doğru yöntemler, bilemiyorum. Örneğin benim için bu zor dönemlerde kitap okumak bir kaçış yolu oldu. Günde üç kitap bitirdiğim dönemler vardı. Ailem “Kızımız kitap okuyor” diye seviniyordu, ama ben aslında kendi gerçeklerimden kaçıyordum. Başkalarının hikâyelerine giriyor, roman karakterlerinin duygularını ödünç alıyordum. Bir noktadan sonra kendi karakterimi bile bu kitaplardan kopyalamaya başladım. Bu, hem ayakta kalma biçimimdi hem de duygularımı bastırmanın yolu.

Sanat da bir başka çıkış yolu oldu benim için. Konservatuvar okumak istediğimi söylediğimde ailem “Hukuk okuyacaksın, avukat olacaksın” diyerek karşı çıktı. “Para kazan, kardeşini okut” dediler. Hayâllerimin küçümsendiğini hissettim.

Okulda da bunu deneyimliyoruz, başka şekilde de olsa. Basit bir örnek vereyim. Okullarda resim ve müzik dersleri en önemsiz dersler kabul edilir. Resim ya da müzik derslerinden birini seçmeniz beklenir. İkisi birden fazlaymış gibi. Bir dersten öğrenci alınacaksa ilk akla gelen dersler bunlardır. Matematik dersine girmezseniz geri kalırsınız, dersi kaçırsınız, ama müzik dersi önemsiz kabul edilir. Sanatın geleceği olmadığı her fırsatta dile getirilir. Şöyle de bir çelişki var: Bir yandan da sanatın ne kadar değerli olduğu söylenedurur. Biz bunu şöyle deneyimliyoruz: Zorluklarla başa çıkma stratejilerimiz elimizden alınıyor. Tam bir çıkış yolu bulduğumuzu sanarken hevesimiz kırılıyor. Bir de tabii şu soru dönüp duruyor kafamda sürekli: Biz yapamazsak, biz devam ettirmezsek sanatın geleceğini kim sürdürecekt?

Meselenin bir de ekonomik boyutu var, işin içinden çıkmamızı neredeyse olanaksız hale getiren. Sanat kursları binlerce lira. Tiyatroya gitmek büyük bir masraf. Kitap almak keza öyle. Ben edebiyattan, resimden, müzikten vazgeçmek istemiyorum ama ekonomik koşullar beni buna zorluyor. Bir öğrencinin kendi harçlığıyla ayakta kalması neredeyse imkânsız. Aileden para istemek büyük bir utanca dönüşüyor. Burslar yetmiyor, kütüphaneler çözüm olmuyor. Zaten kütüphanelerin çoğu okuldan çıkış saatimizde kapanmış oluyor. Hafta sonu da kapalı olan bu kütüphaneler kimin için?

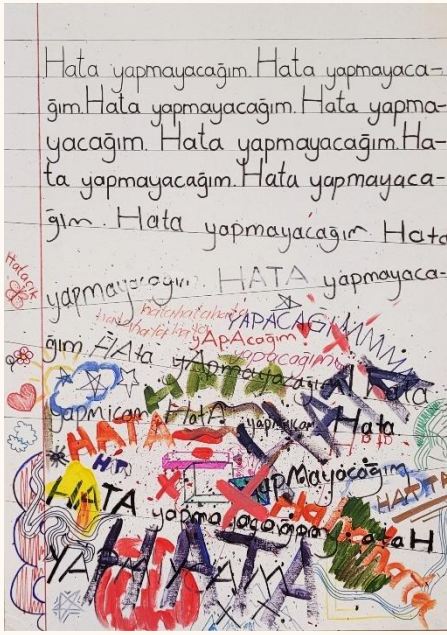
Sonuç

Ben tüm bu sorunların çözümünü tek başıma bulmuş değilim. Ama şunu biliyorum: Benim gibi birçok genç, baş etmek için kendi yollarını bulmaya çalışıyor. Kimisi sanata sığınıyor, kimisi spora. Ama bu yollar, desteklenmedikçe yarım kalıyor. Dikkate alınmadıkça, görmezden gelindikçe biz de görmezden gelmeye, yüzleşmeye değil, üstünü örtmeye başlıyoruz. Böyle ayakta kalabiliyoruz, ama bu sürdürülebilir değil. Üstelik sağlıklı da değil. Korkarım ki bugün üstünü örttüklerimiz, yarın öbür gün gün yüzüne çıkmaya başlayacak. Mücadele etmeye çalıştığımız bu zorlukların bizim normalimiz haline gelmemesi için, sorunları görmezden gelmek yerine onların üstesinden gelebilmemiz için desteklenmeye ihtiyacımız var. Gerçekten desteklenmeye, dinlenmeye, anlaşılmaya... Bizim ders çalışma sorumluluğu olan küçük insanlar olmadığımızın; hayâlleri olan, üretmek isteyen, kendini ifade etmek isteyen gençler olduğumuzun anlaşılmasına...

Tasarlanmaktan Tasarlamaya

Çınar Ceyhan

Ben lise sona giden bir öğrenciyim. Endüstri Ürünleri Tasarımı okumak istiyorum. Bir ürünün, bir yapının, bir sistemin hayatımıza dokunmak, hayatımızı kolaylaştırmak ve güzelleştirmek için tasarlandığını düşünüyorum. Ama etrafıma baktığımda, sanki biz insanlar da birilerinin tasarımı gibi şekilleniyoruz. Okul sistemi, hukuk sistemi, bizi sürekli borçlu çıkaran ekonomik sistem, bizi birbirimizle yarıştıran performans kültürü, sosyal medya algoritmaları... Hepimiz, sanki daha verimli, daha başarılı, daha uyumlu olmak için tasarlanmışız gibi. Ve böylece daha bağımlı, daha edilgen, daha sessiz. Bu çağın tasarımını yapanlar bizden sessiz, korkak ve komut alan insanlar yaratmaya çalışıyor.

Yetişkinlerin "Ne dediysem öyle yap!", "Sus, şimdi sırası değil!", "Senin yaşı kaç? Benden daha mı iyi bileceksin?" sözleriyle büyüyor.

Hata yapmamanın ödüllendirildiği, farklı fikirler öne sürmenin (hele ki bu fikirler yetişkinlerinkiyle örtüşmüyorsa) cezalandırıldığı bir sistemin içinde yaşıyoruz. Bir noktadan sonra yetişkinlerin bu sesi bizim de içimize işliyor. Hata yapmaktan, kendimizi ifade etmekten, hatta neredeyse görünmekten korkar hale geliyoruz.

16 yaşındayken yaptığım "Hata Ya-Pi-Caz!" adlı işte, bu baskının içimde yarattığı sıkışmayı anlatmaya çalışmışım.

Hata Ya-Pi-Caz!, 2022

Tuval üzerine karışık teknik, 50x70cm

Yetişkinlerin bizi biçimlendiren anlayışları, içinde bulunduğumuz krizlerle birleştiğinde, genç olmanın duygusu bir tür sıkışmaya dönüşüyor. Bir yıl sonra yaptığım "Sıkışmışlık" adlı işte, bu duyguyu görünür kılmaya çalışmışım.

Sıkışmışlık, 2023

Yerleştirme, kolaj, 40x30cm

Üzerinden neredeyse iki yıl geçti ve ne yazık ki bugün durum daha da beter hale geldi. Sosyal, politik, ekonomik baskılar giderek artıyor, hepimizi metal mengeneler arasında preslenen birer ice tea kutusu haline getiriyor. Gittikçe daha da fazla eziliyoruz, eğilip bükülüyoruz: Düşünmemeye, sorgulamamaya, üretmemeye, uyum sağlamaya, hata yapmamaya alıştırılıyor. Sessiz nesneler gibi, ölçüsüyle, biçimiyle, duruşu ve davranışıyla, her yönüyle standart birer ürün gibi tasarlanıyoruz. Ve biz, bu tasarımın içinde kendimizi bulmaya, kendimiz olmaya, nefes almaya çalışıyoruz.

Evet, bu işin üzerinden iki yıldan fazla bir süre geçti. Evet, koşullar daha da zorlaştı. Ama o kolajda “nefes alamıyoruz” diyordum; şimdi ise biraz daha nefes alabilir hale geldiğimi fark ediyorum. Bu, Herkes İçin Mimarlık Derneği gönüllüsü olarak inşa sürecinde yer aldığım Süper Kerpiç Çocuk Kitaplığı sayesinde oldu. 2023 ve 2024 yazlarında Maraş'ta katıldığım bu çalışmalarda nefes alabilen, çevre dostu kerpiç malzemeyle bir kütüphane inşa ettik. Tamamen katılımcı bir süreçle yürütülen bu çalışmalara yöre halkı da katıldı ve sonucunda hem dayanıklı hem de erişilebilir bir mekân yaratılmış oldu. Erişilebilirlik mekânın ücretsiz kullanıma açık olmasının yanı sıra, çocukların boyuna göre tasarlanan pencereler gibi küçük ama anlamlı ayrıntılarla da kendini gösterdi. Türkoğlu Belediyesi 23 Nisan Parkı'nın peyzajına uyumlu şekilde tasarlanan bu mekân şu anda başta çocuklar, gençler ve kadınlar olmak üzere herkesin kullanımına açık ve atölye ve eğitim amaçlı da kullanılıyor.

Süper Kerpiç Çocuk Kitaplığı⁶
Türkoğlu, Kahramanmaraş 2023-2024

Bu süreç bana çok şey kazandırdı. Ama en önemlisi, hayatı daha anlamlı, dünyayı daha yaşanabilir kılan tasarımların mümkün olduğunu fark etmem oldu. Bugün bizlere dayatılan hazır ürünler ve sistemler, tıpkı sosyal medya algoritmaları gibi bizi sadece tüketiciye dönüştürüyor. Düşünmemizi, sorgulamamızı, katılmamızı istemiyorlar. Ve bu bizi boğuyor. Peki bir yapıyı, ürünü ya da sistemi tasarlarken şu soruları sorarsak ne olur?

- Bu tasarım kimler için yapılıyor?
- Kimler bu tasarıma erişebilecek, kimler dışarıda kalacak?
- Bu tasarım yaşamı kolaylaştıracak mı, yoksa daha fazla bağımlılık mı yaratacak?
- Tasarım sürecinde kimlerin sesi duyuluyor?

Bu soruları bir sandalye ya da bir telefon tasarlarken olduğu gibi; bir okul, bir hukuk sistemi, bir medya platformu tasarlarken de sorsak? Mesela okul sisteminde öğrencilerin yaratıcılığını

⁶ <https://herkesicinmimarlik.org/calismalar/superkerpic-cocuk-kitapligi>

desteklemek yerine, standartlara uyum yeteneği ölçölüyor. Oysa iyi bir okulun, daha güzel bir dünya isteyen bireyler yetiştirmesi gerekmez mi? Daha güzel bir dünya isteyen bizlere farklı becerilerimizi ortaya koyabileceğimiz olanaklar yaratılsa, hepimiz aynı kalıba sokulmaya çalışılmasak, hem nefes alabilir hale gelir hem de değişim yaratabilecek güç ve motivasyonu bulabiliriz diye düşünüyorum.

Biz değişim istiyoruz. İçten, katılımcı değişimler istiyoruz. Depremlerde yıkılan evlerin yerine daha dayanıklılarını yapabilmek, iklim krizine çözümler üretebilmek, herkesin erişilebileceği tasarımlar geliştirmek için sorumluluk almak istiyoruz. Bunun için sorumluluk alırken bize yer açılmasına ihtiyacımız var. Herkes için Mimarlık bana bu yeri açtı. Kendi hayatımın, kendi geleceğimin tasarımını üstüne düşünebilmemi sağladı.

Gençler olarak işimiz zor; ama daha yaşanabilir, başka türlü bir dünya da böyle kuruluyor.

2. BÖLÜM

GENÇLERDEN ÖĞRENMEK, GENÇLERLE DÖNÜŞMEK

Bu bölüm, yetişkinler tarafından kurulmuş sistemlerde varoluş mücadelesi veren gençlerin açtıkları imkân ve güzergâhları görünür kılıyor. Yetişkinliği —gençleri ikincil konumda tutan ayrımcılık ideolojisini— sorgulayan bir okuma öneriyor. Yetişkinleri gençlerle birlikte düşünmeye, onlardan öğrenmeye ve kendi rollerini bu denklemden yeniden kurmaya davet ediyor.

Hatay'da Gençlerle Mekân ve Bağ Kurmayı Sanat Üzerinden Düşünmek

Kesra Okumuş ve Özlem Çolak

“İçimizden Biri” ile Birlikte: Gençlerle Üretmek, Gençlerden Öğrenmek

Ece Z. Taşkın

Hatırlamak Geleceği Kurmaktır: Gençler Belleğin Peşinde

Olca Özer ve Deniz Umut Eker

Muza Uzan

Naci Emre Boran

Hatay'da Gençlerle Mekân ve Bağ Kurmayı Sanat Üzerinden Düşünmek

Kesra Okumuş ve Özlem Çolak

Hatay

Deprem olmasaydı bu soruya verilebilecek onlarca cevabın hâlâ geçerliliğini koruduğunu söyleyerek başlayabiliriz; doğası, kültürü ve binlerce yıllık zengin tarihiyle kendine has bir şehir Hatay. Ancak bu yazıyı yazan bizi deprem sonrası diğer şehirlere değil de Hatay'a getiren ve burada kalmamıza neden olan şey, ilk günlerde en az bilginin en geç geldiği yerin Hatay olması ve ancak tarih kitaplarında okuyabileceğimiz bir yıkımla karşılaşmış olmaktır. Böylesi bir yıkıma tanık olmanın sorumluluğu aynı zamanda yeniden insanın bir parçası olma motivasyonunu da birlikte getirdi.

Ancak Hatay'ı sadece yıkılmış bir kent olarak tarif etmek doğru olmaz; kozmopolit tarihi ve kültürel mirasıyla sadece soyut unsurlara değil, bir mekân olarak kentte yaşayan topluluklara sirayet eden ve kimlik inşasında önemli bir yapı taşına dönüşen, kendine has, çok katmanlı bir şehir burası. Bizi Hatay'a getiren bir insani yardım refleksi idi ama kalmaya devam ettiren şehrin, binaların ve yıkımın ötesine geçen hikâyesiydi.

Mekân

Deprem yeryüzüyle ve yerle ilişkimizi alaşağı eden zorlu ve sarsıcı bir olay. Güvenli varsaydığın evin bir tehlikeye dönüşmesi, yerinden olma, insan ve mekânsal kayıplar ve yeniden yerleşme etrafında mekânlarla ilişkiyi baştan aşağı değiştiren bir durum. Burada Heidegger'in "yerleşme" kavramını kısacık ödünc alabiliriz. Heidegger, insanı yerleşen, mekânla ilişki kuran ve ancak böylelikle varoluşunu gerçekleştirebilen bir varlık olarak tanımlar. Dahası, mekân ve uzam, hareket ve algılama becerimiz ve düşüncelerimiz üzerinde etki sahibidir.

Bu nedenle, Gençlerle Sanat İnisiyatifi olarak bir festival fikriyle yola çıkıp gençlere depremden sonra neler yaşadıklarını sorduğumuzda, maruz kaldıkları birçok problemin en başında mekânsal değişimlerin yarattığı stresten ve karmaşadan bahsetmeleri tesadüf değildi. Tanıdık olandan yabancı olana, rutinden belirsizliğe, yerleşik olandan kaotik olana doğru değişen şehirde gençler yeniden "yerleşebilmenin" yollarını aradıklarını açıklıkla dile getiriyorlardı.⁷

İnisiyatif olarak bize ilham veren gençlerin bu arayışı oldu. Gençlerin bedensel ve ruhsal olarak içinde kendilerine yer bulmaya çalıştıkları bu değişen mekânlarda birlikte yeni yollar bulmak mümkün olur mu? Bu sorudan yola çıkarak yaptığımız çalışmalarda mekâna sadece şehir ve yıkım makro ölçeğinden yaklaşmakla yetinmedik; içinde olduğumuz, atölyeler sırasında paylaştığımız, birlikte zaman geçirdiğimiz mekânları nasıl kurduğumuza da odaklandık. Yine Heidegger'e göz kırpacak olursak, iki yetişkin olarak gençlerle paylaştığımız mekâna nasıl ihtimamlı yaklaşabiliriz, bulunduğumuz alanı nasıl keyifli ve güvenli hale getirebiliriz ki böylelikle deprem sonrası kaotik bir

⁷ Çalışmalara başlamadan önce Ağustos 2023 tarihinde Samandağ'daki 30 gençle odak görüşmeler yapıp gençlerin ihtiyaçlarını anlamak istemiştik. Bu rapor "Gençlerle Odak Grup Görüşmesi Raporu" olarak hazırlandı ancak yayınlanmadı.

bağlamın içinde peşine düştüğümüz “yeniden yerleşme” sorusunun cevaplarını bizzat deneyimleyebilelim. İlginçtir ki, kendi sabit mekânı olmayan ve her çalışmasını başka kurumların mekânlarında yapan bir inisiyatif olarak bu soru bizim için her seferinde yeni beceriler edindiğimiz bir alana da dönüşmüş oldu.

Gençler

Hemen her yazı işe üzerine değineceği konuyu tanımlamakla başlar. Bu yazıya da bir tanımlama denemesiyle başlamak mümkün. Yazının başlığı bu yazının gençlerle ilgili olduğunu söylüyor. Ancak belki bu sefer tersinden başlamalı!

Feminist yöntem bize güç ilişkilerinin tüm eylemlerimize nasıl sirayet ettiğini çok net bir biçimde göstermiştir. Nötr bir ilişkilenenin pek de mümkün olmadığını; sahip olduğumuz kudretin, konumların ve araçların bir ötekiyle ilişkilendirirken bizi bazen farkında olduğumuz, çoğunlukla farkında olmadığımız konumlara koyduğunu ve her ilişkilenenimizde güç dengesinin bir tarafında olduğumuzu feminist perspektif sayesinde biliyor, deneyimliyoruz. Bu bağlamda baktığımızda bir şeyi tanımlama girişimi de tanımladığımız şey üzerindeki kudretimizi gösterir; çünkü nihayetinde tanımlama o “şey” için bir çerçeve çizerken neyi seçtiğimize ve neyi dışarıda bıraktığımıza karar verdiğimiz güçlü bir eylemdir.

Gençlerle Sanat İnisiyatifi olarak deprem sonrası Hatay'da 12-18 yaş aralığındaki gençlerle çalışmaya başladığımızda, bu inisiyatifteki iki yetişkin olarak, ilk çarpışma alanımız buydu; belirli bir yaşanmışlığı, deneyimleri, uzmanlıkları ve ağları olan yetişkinler olarak gençler için en iyisini ve en doğrusunu bilme ve tanımlama kudretimizden nasıl vazgeçerek hakiki bir katılım alanı yaratabilirdik? Tam da bunu yapabilmek için biz soruyu kendimize çevirdik; yetişkin olmak ne demekti ve gençlerle çalışırken nasıl hakiki bir katılım alanı açabilirdik?

Üstelik bu soruyu olağan bir zamanda değil, Hatay'da deprem gibi yıkıcı bir deneyimden geçmiş gençlerle temas ettiğimiz bir alanda sorduğumuzda önümüzde katman katman açılan bir dünya bulduk. Peki, neden belirgin bir yaş grubuna odaklandık? Bunun cevabı depremin ilk günlerinden itibaren gözlemlediğimiz bir duruma dayanıyordu. Ergenlik olarak tanımladığımız bu aralıktaki gençlerin, ne çocukluğa ne de yetişkinliğe sığamayan başka gerçeklikleri ve ihtiyaçları vardı ve bu ihtiyaçlar kendini deprem sonrası her etkinliği kenardan köşeden izleyen hallerinde vücut buluyordu. Deprem gibi büyük afetlerin herkesi eşit etkilemediği, etkilenen toplum içindeki bazı grupları daha dezavantajlı hale getirdiği literatürden bilinen bir gerçektir.⁸ Deprem sonrasında fark ettik ki ergenlik dönemindeki gençler görünen ama görülmeyen varlıklarıyla o toplumsal gruplardan biriydi.

Bu gözlemlerle yola çıktığımız ve Nisan – Haziran 2024 arasında yaptığımız araştırmanın sonuçları da benzer bir gerçekliğe işaret ediyordu.⁹ Deprem sonrası Hatay'da bu yaş grubuyla çalışan ya da çalışma niyeti olan kurumlara ergenlik dönemindeki gençlerle çalışırken karşılaştıkları zorlukları sorduğumuzda aldığımız cevaplar; çevresel koşulların yanı sıra bu dönemdeki gençlerin tutarsız

⁸ A. Erman, S. A. De Vries Robbe, S. Fabian Thies, K. Kabir ve M. Maruo, *Gender Dimensions of Disaster Risk and Resilience: Existing Evidence* (Washington, DC: World Bank, 2021), <http://hdl.handle.net/1920/12777>

⁹ “Hatay'da Gençler Ne Alemde? 12-18 Yaş Gençlerle Çalışan Kurumların Perspektifinden Güncel Durum” (yayınlanmamış araştırma raporu).

davranışlarına, duygusal iniş çıkışlarına, zamanı yönetememelerine ve önceliklerini belirleyememelerine bağlanıyordu. Yetişkinlerin bu deneyimlerinin tümünün doğru olduğunu söyleyebiliriz, zira bu sayılanlar ergenlik döneminin en belirgin gelişimsel dışavurumudur. O zaman şu soruyu tekrar sorabiliriz; yetişkin olmak ne demek ve gençlerle çalışırken nasıl hakiki bir katılım alanı açabiliriz? Ergen gençleri bizim dünyamıza davet ederken biz o davete nasıl icabet ediyoruz? Ya biz doğru soruları sormuyor, can kulağıyla dinlemiyor ve beklentilerimizi sorgulamıyorsak?

Bağ Kurmak

Tam bu noktada, topluluğumuzdan bir genç arkadaşımıza kulak verelim: “Bu çalışmalara dâhil olduğumda kimsenin önyargısına maruz kalmadan kendimi ifade edebiliyor olmam beni çok rahatlatmış ve ilgi alanlarımı keşfetmemi sağladı. İnsanlar önünde konuşmaktan korkan biriydim. Aile ile iletişimim çok değişti. İletişim kuramadığımda ve kendimi ifade edemediğimde agresif olan biriydim. Bu çalışmalarla kendimi ifade edebildiğimi gözlemledim. İfade edemediğim durumlarda da öfkelenmiyorum artık, bu durumla nasıl baş edebileceğimi sakın bir şekilde fark ediyorum.”¹⁰

Gençlerle Sanat İnisiyatifi, bu inisiyatifin iki yetişkin üyesinin kendi deneyimlerinden yola çıktığı bir yolculuktu. Görülmenin, anlaşılmanın, esnekliğin, evet kadar hayır'larla da bir arada kalabilmenin ve kendi ifade biçimlerini bulmaya teşvik edilmenin denendiği ve deneyimlendiği bir alanı Hatay'da deprem sonrası ergen gençlerle bir topluluk olarak deneme yolculuğu. Her proje ve her atölye, bağ kurmanın tesadüfi değil, bilerek isteyerek ve çaba sarf ederek oluşacağı bilgisiyle hareket ederek tasarlandı; grup içinde ortak rutinlerin oluşturulması, her bir genci tanımaya dair samimi ama sınırını bilen ilişkilenme, çalışmanın ve mekânın fiziksel ve duygusal olarak güvende olduğunun düzenli olarak kontrol edilmesi (koşullar zorlarsa da!), “hayır” diyebilmenin teşvik edilmesi, geri bildirimlerin takip edilmesi ve en önemlisi her bir gencin biricik hallerine en zorlandığımız anlarda bile açık olmak.

Sanat

Sanatın ne olduğu ve işlevi gibi ucu görünmeyen bir literatürü elbette burada, bu yazı çerçevesinde tartışmak mümkün değil. Biz de inisiyatif olarak en başından beri buna hiç girişmedik. O nedenle ilk projemizin ismi olan ama yaklaşımımızı çok iyi özetleyen şu soru var elimizde: Sanat ne işe yarar? Estetik bir çaba, olağanın dışında bir ifade biçimi, güçlendirici bir alan, profesyonel bir iş, entelektüel bir çalışma; hepsi ve hiçbirisi! Tek bir cevabın değil, gençlerle cevapları birlikte arama sürecinin peşindeyiz.

İki seneye yaklaşan sürecimizde hem eğitim ve aile gibi süregelen koşulların hem de deprem gerçekliğinin gençlerin yaratma cesaretlerini nasıl törpülediğine şahit olduk. O nedenle “Sanat ne işe yarar?” sorusunu sormaya devam etmek istiyoruz ve bitirirken sözü iki genç arkadaşımıza bırakıyoruz:

¹⁰ “Kesra ve Özlem’in Güncesi,” podcast yayını, “Sanat ve Savunuculuk” bölümü (2025), Podcastleri dinlemek için [bu linke](#) tıklayabilirsiniz.

“Resim çizme yeteneğim varmış, burası bana bunu öğretti. Resim çizmek beni iyileştirdi. Eski gülen Dicle geri geldi.”

“Sanatın iyileştirici gücüne dair bir belgesel çektim. Sanat beni iyileştirdi. Mesela önceden toplum karşısında hiç konuşamazdım. Çok heyecanlıyordum. Burası bunu yenmemi sağladı.”¹¹

¹¹ Her iki ifade de gençlerin Fayn Studio ile 2025 yılında yaptığı röportajdan alınmıştır. “Gülen Dicle Geri Geldi” başlıklı röportaj için [bu linke](#) tıklayabilirsiniz.

“İçimizden Biri” ile Birlikte: Gençlerle Üretmek, Gençlerden Öğrenmek

Ece Z. Taşkın

“Beni susturmaya yetmiyor afili sessizliğiniz” adlı panelde çemberi oluşturan; gençler hakkında düşünen, üreten, onları anlamaya çalışan, onların meselelerine çözüm arayanların farklı seslerle bir araya gelmesi ilham vericiydi. Bu metinde, Sanat Elçileri Projesi kapsamında Hatay Arsuz’da 14-18 yaş arası gençlerle gerçekleştirdiğimiz tiyatro etrafında hareket-beden-ses-nefes çalışmaları, tiyatro alanında “ortaklaşa üretim” pratiğinde nasıl buluştuğumuzu, ekip olmanın farklı perspektiflerini keşfederek birlikte bir tiyatro oyunu çıkarmanın ve sergilemenin deneyimini paylaşmak isterim.

Öncelikle bu çalışmaların başlangıç şeklini; bir tiyatro üreticisi, eğitmeni, oyuncusu ve yönetmeni olan benimle gençlerin buluşma biçimini çok kıymetli buluyorum. Burada bütün deneyimin anahtarı gizli. Gençlerden biri, aslında proje kapsamında olmayan ama kendi merak ettiği yolu deneyimlemek için tiyatro oyununda yer almak istediğini dile getiriyor. Bu isteğini başka bir genç arkadaşı cevapsız bırakmıyor ve hayatının ilk tiyatro oyununu yazıyor (*not: bu olaylara tanıklık edenler olarak biliyoruz ki bu gencin yazdığı son oyun olmayacak bu.*) Bu oyunun tamamen gençlerin inisiyatifinde yazılması sonrasında, gençler oyunu sahnelenmesine yönelik taleplerini dile getiriyor ve Sanat Elçileri Projesi kapsamında olmamasına rağmen, bu taleplerin karşılanmasına gönüllü olan Talebeyiz Biz ekibiyle, gençler sayesinde, benim yolum kesişiyor. Burada Talebeyiz Biz’in eşlikçi olma hali çok değerli.

Bu eşlikçilik halini; tiyatro çalışmalarımızda, malzeme toplarken ve yaratım sürecinde, eğitmen kimliğinin hiyerarşiyile bezenmiş anlamından sıyrılarak, eşlikçi bir eğitmen ve üretici olarak sürdürmeye özen gösteriyorum. Aslında “ortaklaşa üretim” yönteminin araçlarından yararlanmamızın nedeni de tam olarak bu.

Ortaklaşa üretim (devised theater), yazılı bir metinden hareket etmeyen, grup üyelerinin hareket, doğaçlama, anlatı ve çeşitli sanatsal uyarılarla süreç içinde birlikte oluşturduğu kolektif bir tiyatro üretim biçimi.

Arsuz’da çalışmaya başladığımızda elimizde yol gösterici bir metin vardı. Bu metin; yorgun, depresyonda, duyulmayan, kendini anlatabilecek güvenli ortamı arayan bir genci odağına alıyordu. Ancak metnin sahnelenmesi için değişime ihtiyacı vardı.

Çalışmalarımıza öncelikle birlikte **oyun oynamayı, saçmalamayı, hata yapmayı** deneyimleyerek başladık. İlk buluşmalarımızda tiyatronun külliyatı, tiyatro hakkında “nasıl yapılır”a dair ahkâm kesmek yerine, tiyatronun özü ve güçlü yanı olan oyun oynama pratiğini çembere taşıdık. Birlikte oyun oynama alanı açtık; oyunla — yani tamamıyla güvenli bir alanda — hata yaptık ve “makul” bir genç olmaları beklenen gençlere, makul yetişkinler olmamızı bekleyen topluma inat, saçmalama alanlarını açtık ve bunun tadını çıkardık.

Her beden biriciktir ve kendine has bir şekilde hareket halindedir. Hareket, oyunu mümkün kılar; taklitle başlayan öğrenme sürecinin aracıdır. Bu yüzden tiyatronun özü olan oyun ve taklidi besleyen

bir araç olarak hareketi merkeze alıyorum, Arsuz'da da aynı araçlara başvurdum. Bu çalışmalarda saçmalamak ve hata yapmanın üretimi, yaratıcılığı ve oyun hazzını nasıl tetiklediğini keşfettik. Eğitimci olarak bu kadar hızlı alımlayan, oyuna yeni saçmalama kuralları ekleyen, bir şeyi kendi ekibine özel hale getirmeyi bu kadar hızlı başaran bir ekiple çalışmamıştım.

İkinci aşama daha “masa başı” diyebileceğimiz, metin çalışmaları ve çember sohbetleri şeklinde ilerledi. Çember sohbetlerinde ortaya sorular attık ve metin çalışmalarında yazım ve doğaçlama süreçlerini, “ortaklaşa üretim” yönteminden ilhamla yürüttük. İlk soru olarak “Tiyatro sizin için ne demek?” ile başladık. Duygu alışverişi, hayat, empati, titreme, rahatlamak gibi yanıtlar geldi; ama hem oyuna hem de çalışmamıza yön veren cevap şuydu: “*Kendi sustuklarımızı bağırarak, başka birinin yerine geçmek.*” Bu cümle, gencin ne yapmak istediğine ve neye ihtiyacı olduğuna dair bütün yol haritasını belirledi.

“Bu oyun sizce ne hakkında?” sorusuna gelen yanıtlar da birlikte oyunun temalarını, dolayısıyla kendi hayatlarında “duyulmayan bir genç” olmaya dair olası anlamların ve çözümlerin bir listesini oluşturmaya başladı. Bunun bir oyun olması sayesinde kurulan mesafe, gençlerin kendi meselelerine uzaklaşarak yakınlaşmasını sağladı. Soruya cevaben çıkan temalar: kurtulmak, hayata döndürmek, kelebek, hayat, umut, karanlıktan aydınlığa, dönüşüm, bağlanma, dayanışma, empati, değer vermek...

Kendilerine benzeyen ama aslında kendileri olmayan oyunun ana karakteri üzerinden yaptığımız çalışmalarda, karakterin sorunları — ailesine, arkadaşlarına, çevresine kendini filtresiz nasıl ifade ederdi, ne derdi — gibi konuları ve olası çözüm önerilerini yazdık, konuştuk, tartıştık. Gençler bu aşamada kendi deneyimlerini doğrudan değil, karakterler üzerinden daha rahat ve açık konuştular. Birbirlerinin hikâyelerini karakterler üzerinden mesafelenerek dinledikleri için birbirlerine çözüm üretmek ve dinlemek çok daha hafif bir hal aldı. Bu süreçte ben hem kendi gençliğimden küçük katkılar sunarak hem de onların deneyiminde anlamadığım yerleri sorarak bir eşlikçi görevindeydim. Aslında çalışmayı genç ekip — *sanat elçileri* — yürütmüş oldu.

Oyunun ismini bulma yolculuğunda da bu çalışmanın içeriğinden faydalandık. Ana karakter için depresyondan, gelecek kaygısının kafesleme hissinden kurtulmak için gençlerin önerileri bağırarak şarkı söylemek ve dans etmek oldu.

“Çıldır! İnsanlar seni deli sansın ama kendine iyi gelecekse çıldır. Kimsenin senin hakkında düşündüğünü umursama.” (*İçimizden Biri* tiyatro oyunundan)

Öğrenmenin oyun oynama ve taklit etme prensipleriyle, hata yaparak gerçekleştiğini düşünürsek; her gencin birbirinin deneyiminden öğrendiğini de görebiliriz. Bu çalışmalar sırasında birbirlerine oyun üzerinden “olmak istediğin sen'e çabala” gibi önerilerde bulunmanın yanı sıra, özgürce “depresyon yaşamadım, onun için yanlış bilgi verebilirim” diyebilecekleri bir üretim ortamı vardı.

Metin ve hareket çalışmaları sonucunda, oyunun ana karakterinin kendini odasına kilitlemesi ve oradan çıkmaması nedeniyle, kapı-eşik-koza-kelebek gibi metaforlara ulaştık.

Bu noktadan itibaren artık oyunun fiziksel dünyasını birlikte kurmaya başladık. Bu aşamaya kadar gençlerin uzman görüşleriyle birlikte yürüttüğümüz süreç, sonucu ne olursa olsun hepimize ait; hepimizin duygularının bulaştığı, terinin karıştığı, çözümler yaşadığımız bir üretimin içindeydik.

Tiyatronun tüm bileşenlerini birlikte deneyimledik. Bulduğumuz metaforlar sahne üzerindeki aksesuarlara, dekorlara, karakterlerin kostümlerine karar verirken bize eşlik etti. Gençler oyun sürecini anlatırken “kafesten çıkmış gibi hissediyorum”, “hem kendin hem de herkes olabilmek çok rahatlatıcı” gibi ifadeler kullandılar.

Oyunu sergiledikten sonra yetişkinlerin katılımıyla yaptığımız soru-cevapta, sürecin çıktısını başka bir açıdan gözlemlene şansımız oldu. Gençlerin kendine uzaklaşarak yakınlaşmasına yardım eden tiyatro araçları, aileleriyle kendi problemleri üzerine konuşmalarına da alan açmış oldu. Karakterler üzerinden ve tiyatro oyunu aracılığıyla, ailelerine birebirde söylemekte güçlük çektikleri sıkışmışlıkları paylaşabildiler, birbirlerinin ailelerine cevap verip itirazlarını dile getirebildiler.

“Uzmanlarımız gençler” yaklaşımından hareketle, bu süreci onların açtığı yolda bir *eşlikçi* olarak yürütmeye çalıştım. Gençliği en yakından deneyimleyen, zorluklarını en iyi bilen ve keyfini çıkarmaya en çok hakkı olan onlar. Bu yüzden odağa gençleri yerleştirdiğimizde, birlikte üretmenin ve dönüşmenin en sahici yoluna çıkmış oluyoruz. Üstelik gençlik deneyimi sabit değil; sürekli dönüşen, kayan, yeniden şekillenen bir halde. Hata yaparak, saçmalayarak, yan yana durarak bu deneyimi birlikte araştırmaktan başka yolumuz görünmüyor. Rotayı gençler belirlemeye hazır. Peki ya biz? Gençlerle temasta olan yetişkinler olarak, bu yolda eşlikçi olmaya, yöntemlerimizi yenilemeye, ayrıcalıklarımızdan feragat etmeye ne kadar açığız?

Oyunun içinde sıkça birbirlerine ve seyirciye “Ben buradayım” diyen gençler, önce kendilerine, sonra birbirlerine, sonra seyircideki akranlarına ve yetişkinlere bir kez daha “Ben buradayım” demiş oldular.

Birlikte binlerce kez daha bağırarak, kendimizi duyurmak için “Biz buradayız” demek için daima bir heyecan duyuyorum.

Uzmanlardan öğreneceğim ve deneyimleyeceğim daha çok şey var. Bu alanların gani gani açılması dileğiyle...

Hatırlamak Geleceği Kurmaktır: Gençler Belleğin Peşinde

Olca Özer ve Deniz Umut Eker

Hafızalaştırma Neden Önemli, Neden Bugün?

Toplumsal hafıza, yalnızca yaşanmış olayların kaydını tutmakla kalmaz; aynı zamanda bugünkü kimliklerin, toplumsal ilişkilerin ve adalet duygusunun şekillenmesinde de belirleyici bir rol oynar. Bugün dünyada, geçmişin mirası kamusal alanda daha görünür hale geliyor. Almanya'da Holokost hafızasının yeniden yorumlanması, Güney Amerika'da kayıplara dair bellek mekânlarının kurulması, Güney Afrika'da ırkçılıkla yüzleşme çabaları, Kanada'da yerli halklara yönelik asimilasyon politikalarının tanınması gibi süreçler, geçmişle hesaplaşma ve toplumsal onarım arayışının farklı biçimlerini ortaya koyuyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde George Floyd'un öldürülmesinin ardından büyüyen *Black Lives Matter* hareketi, yalnızca bugünkü polis şiddetine karşı değil, kölelikten günümüze taşınan tarihsel ırkçılığa karşı bir hatırlatma eylemi olarak yükseldi. Bu mücadelelerin ortak özelliği, geçmişin bastırılmış anlatılarını kamuoyuna taşıma ve hatırlamanın bir toplumsal sorumluluk olduğu fikrini güçlendirme çabasıdır.

Ancak bu tür hafıza mücadelelerinin gerçekten dönüştürücü olabilmesi için, geçmişin belgelenmesinin yanı sıra o belleğin bugünün öznesi olan genç kuşaklar tarafından sahiplenilmesi gerekir. Gençler geçmişini öğrenilmesi gereken bilgiden öte, bugünü ve yarını şekillendiren bir deneyim olarak görürlerse, hafızalaştırma çalışmaları toplumsal değişimle gerçek bir bağ kurabilir. Gençlerin bakışı; normları sorgulayan, dil ve ifade biçimlerini dönüştüren, yeni teknolojileri ve sanatsal araçları cesurca kullanan bir bakıştır. Bu nedenle gençlerin hafıza çalışmalarına dâhil olması; bu sürecin sürdürülebilirliğini sağladığı gibi, estetik, etik ve politik olarak çoğul ve yenilikçi biçimlerde yeniden üretilmesini de mümkün kılar.

Gençlik ve Hafıza: Yeni Bir Dile İhtiyaç Var

Türkiye'de geçmişle kurulan ilişki; resmî tarih anlatısının etkisiyle çoğunlukla milliyetçi, militarist ve devlet merkezli bir çerçevede şekilleniyor. Bu egemen anlatı, toplumsal hafızayı üst kuşakların dili ve anlam dünyası üzerinden kurmaya eğilimli. Bu dil; çoğu zaman ağır, resmî, tanıklıkla mesafeli bir anlatı biçimi taşıyor. Oysa hafıza çalışmaları, farklı toplumsal öznelerin deneyimlerini, acılarını ve mücadelelerini görünür kılarak geçmişe daha çoğulcu ve eleştirel bir perspektiften bakmayı gerektiriyor. Bastırılanların görünür kılınması ve unutulananlarla yüzleşmek tarihsel bilginin yanı sıra, duygusal, estetik ve kolektif bir süreçle mümkün hale geliyor. Bu bağlamda, gençlerin hafıza çalışmalarına katılımı, yöntemsel ve politik açıdan dönüştürücü bir imkân sunuyor.

Gençler, geçmişle farklı bir ilişki kuruyor. Tarih kitaplarının ötesinde; kişisel anlatılarda, tanıklıklarda, mekânlarda, şarkılarda, objelerde ve bedenlerde iz sürüyorlar. Onlar için hafıza, bir bilgi değil bir deneyim; bir arşiv değil bir devinim. Bu nedenle gençlerin soruları, duyarlılıkları ve araçları, hâkim anlatıların dışına çıkmak için güçlü bir zemin yaratıyor. Bugünün genç kuşağı, bellekle kurduğu ilişkide hem sorgulayıcı hem de yaratıcı. Yüzleşmenin duygusal yükünü hafifletmeden ama dili dönüştürerek taşıyorlar.

Sözünü ettiğimiz dönüşüm ifade biçimlerinin ötesine geçiyor; kimlerin hikâyesini duyduğumuz ve nasıl duyduğumuzla da ilgileniyor. Gençler hem tanıklık eden; hem de hikâyeyi seçen, anlatıyı kuran ve hafızayı inşa eden öznel olarak sürece dâhil oluyor. Tekil anlatıların yerine çoğul hikâyeleri, ulusal belleğin yerine yerelden, gündelikten ve kişisel olandan beslenen anlatıları koyuyorlar. Bu yönelim, resmî tarih yazımına alternatif oluşturduğu kadar, toplumsal iyileşmenin de zeminini kuruyor.

Gençlerin bu alandaki katkısı, aynı zamanda yeni kuşaklara seslenen bir hafıza dili kurulmasını sağlıyor. Dijital araçlarla, görsellikle, sesle ve bedensel performanslarla çalışan gençler, hatırlamanın biçimini değiştiriyor. Bir kısa film, bir YouTube videosu, bir ses yerleştirmesi, bir yürüyüş rotası ya da bir performans; geçmişin yükünü bugünün estetik ve politik araçlarıyla taşımayı mümkün kılıyor.

Yaratıcı Hatırlama Biçimleri: Sanatla, Sesle, Mekânla

Toplumsal hafızayla çalışmanın tek bir yolu yok. Hatırlamanın da, hatırlatmanın da sayısız biçimi var. Kimi zaman bu bir video olur, kimi zaman bir sokak yürüyüşü; kimi zaman bir podcast, kimi zaman bir ses yerleştirmesi... Gençlerin hafızaya kattığı en önemli zenginliklerden biri de işte bu **biçimsel çoğulluk**. Duyguların, bedenlerin, mekânların ve imgelerin birer hatırlama aracına dönüştüğü yaratıcı pratikler, toplumsal belleğin yalnızca sözcüklerle değil, tüm duyuyla kurulduğunu hatırlatıyor.

Bu yazıda yer vereceğimiz örnekler, Türkiye’de gençlerin öncülüğünde ya da katılımıyla yürütülen hafıza çalışmalarından sadece bazıları. Elbette ki hafıza ve gençlik çalışmaları bu örneklerle sınırlı değil. Aksine, Türkiye’de ve dünyada gençlerin dâhil olduğu sayısız hatırlama pratiği mevcut. Aşağıda paylaşılan seçki, farklı yöntem ve ifade biçimlerini örnekleyerek bu alanın çoğulluğunu, dinamizmini ve hayâl gücünü görünür kılmayı amaçlıyor.

Örneğin Ali İsmail Korkmaz Vakfı’nın 2023 yılında ‘Tanıklık’ temasıyla düzenlediği **Genç Sanatçı Fonu**¹², gençlerin toplumsal hafıza ve tanıklık kavramlarıyla kurdukları yaratıcı ilişkiyi görünür kıldı. Sergi kapsamında üretilen işler, kişisel ve kolektif hafızaları sanat aracılığıyla ifade etmenin yollarını ararken, geçmişle yüzleşmenin estetik biçimlerine de alan açtı. Benzer şekilde Hafıza Merkezi’nin **Hafıza ve Gençlik Programı**¹³, gençleri eleştirel düşünmeye, yaratıcı ifade biçimleriyle geçmişle yüzleşmeye ve kolektif üretim süreçlerine dâhil olmaya davet ediyor.

Karakutu Derneği’nin **Hafıza Yürüyüşleri**¹⁴, İstanbul’un bastırılmış ya da görünmez kılınmış hafıza mekânlarında gençleri bir yolculuğa çıkarıyor. SU Gender’in hayata geçirdiği **“Cins Adımlar”**¹⁵, kadınların ve LGBTİ+ bireylerin hikâyeleriyle şehri yeniden kuruyor. Anadolu Kültür’ün **BAK (Hatırlamak ve Anlatmak için Şehre Bak) Projesi**¹⁶, gençleri kentlerindeki kişisel hafızaları görsel

¹² <https://gsf.alikev.org/sergi/gsf-2023-taniklik>

¹³ <https://hafizavegenclik.org>

¹⁴ <https://karakutu.org.tr/hafiza-yuruyusu>

¹⁵ <https://sugender.sabanciuniv.edu/tr/etkinlikler/cins-adimlar-toplumsal-cinsiyet-ve-hafiza-yuruyusleri>

¹⁶ <https://www.anadolukultur.org/34-calismalarimiz/514-hatirlamak-ve-anlatmak-icin-sehre-bak>

anlatılarla ifade etmeye teşvik ediyor. Antakya'da yürütülen **Beledna Hafıza Projesi**¹⁷ ise, kaybın ve travmanın mekânsal belleğini kolektif bir dile dönüştürüyor.

Bu yazının kendisi de bir hafıza çalışmasının parçası. **Talebeyiz Biz Derneği'nin Sanat Elçileri Programı**¹⁸ vesilesiyle kaleme alınan bu metin, gençlerin sanat yoluyla geçmişle ve toplumsal bellekle kurdukları ilişkinin altını çiziyor. Program, gençlerin ifade alanlarını genişletmeyi, onların kendi hikâyelerini anlatmalarına ve başkalarının hikâyeleriyle karşılaşmalarına olanak tanımayı amaçlıyor.

Eleştirel ve Çoğul Hafızaya Doğru

Hafıza, nötr bir bilgi birikimi değildir. Neyin hatırlandığı, neyin unutulduğu, nasıl anlatıldığı ve kim tarafından temsil edildiği her zaman politiktir. Resmî tarih anlatıları; toplumsal çatışmaları silikleştirme ve devlet şiddetini görünmez kılma eğilimindedir. Bu nedenle hafıza yalnızca bir hatırlama değil, aynı zamanda bir mücadele alanıdır.

Eleştirel hafıza, geçmişte yaşananları görünür kılar; geçmişle bugün arasındaki adaletsizlikleri, bastırma biçimlerini ve süreklilik gösteren iktidar ilişkilerini sorgular. Gençler, bu sorgulamayı cesaretle yapan bir kuşak olarak hafızanın seçici, dışlayıcı ve kimi zaman inkârcı doğasını açık eder. Onların katkısıyla gelişen çoğul anlatılar ise resmî hafızaya bir alternatif sunar; hafıza sahasında var olan parçalanmış, kutuplaşmış ve birbirinden kopuk anlatılar arasında köprü kurar.

Çoğul hafıza, farklı toplumsal grupların deneyimlerini birbirine temas ettirerek, yaşanan acılar ve şiddet olayları arasında bağ kurmanın yollarını arar. Bu da ortak bir adalet ve barış zemini kurmak için gerekli olan empati, diyalog ve tanınma süreçlerine kapı aralar. Böylece hafıza çalışmaları; geçmişle yüzleşmenin ve daha demokratik, barışçıl ve çoğulcu bir toplumsal tahayyülün parçası haline gelir.

Hafıza, Geçmişle Değil Gelecekle İlgili Bir Sorumluluk

Toplumsal hafıza, sadece geçmişin izlerini taşımakla kalmaz; bugünü anlamlandırmak ve yarını dönüştürmek için de bir zemin sunar. Hafıza çalışmaları, sessizleştirilmiş sesleri yeniden duyulur kılmak, bastırılmış tanıklıkları kamusal alana taşımak ve toplumların kendi geçmişleriyle yüzleşmesini sağlamak açısından hayati bir işleve sahiptir. Ancak hafızayı yalnızca bir hatırlama eylemi olarak görmek yeterli değildir; onu bir sorumluluk alanı, bir toplumsal eylem biçimi olarak düşünmek gerekir.

Bu sorumluluğun en güçlü taşıyıcılarından biri ise gençlerdir. Gençler, toplumsal belleğe sadece geçmişe dönük bir merakla değil, geleceğe dönük bir tahayyülle yaklaşırlar. Hafızayı dönüştürür, sorgular, yeniden kurarlar. Yeni anlatım biçimleri, yeni araçlar, yeni duygularla... Bu nedenle gençlerin hafıza çalışmalarına katılımı, geçmişle daha adil bir şekilde hatırlamanın; bugünü dönüştürmenin ve daha eşitlikçi bir yarın kurmanın da anahtarıdır.

¹⁷ <https://www.hafizaharitasi.com/map>

¹⁸ <https://www.talebeyiz.biz/sanat-elcileri-projesi>

Unutmaya karşı hatırlamak, sessizliğe karşı anlatmak, tekil anlatılara karşı çoğul sesler üretmek... Hafızanın çoğul, eleştirel ve yaratıcı yollarla yeniden kurulmasında gençlerin emeği, sözü ve sezgisi yadsınamaz bir değer taşıyor. Eğer hafıza bugün ve gelecekle ilgiliyse, gençler onun sınırlarını genişleten, ona yeni yollar açan öznelerdir.

Muza Uzan

Naci Emre Boran

Bu kitapçığın çıkışı olan sergi sohbetinden bir gün önce Zamanın Kıyısında'yı izlemiştim. Bu belgesel, depremden birkaç ay sonraki üniversite sınavına, büyük yıkımın ağır etkileri içinde hazırlanmaya çalışan gençleri ve onları destekleyen öğretmenleri anlatıyor. Zaman, sınav; kıyı, hayatta kalmak. Türkiye'deki gençlerin büyük çoğunluğu için herhangi bir zamanda ölüm-kalım meselesine dönüşebilen üniversite sınavının, 2023 depremlerinin ardından tutundukları her şeyi kaybetmekle yüzleşen gençler için aldığı hal ve onların direnci ve mücadelesine daldırılıp çıkarılmış gibiydim. Şiddet temsilinde sınırlarımı göz ardı edişine ses çıkarmakta tereddüt ettiğim filmin kalıntıları üstünde yürüttü, sergide seslenenler. "Biz hâlâ buradayız..." Sergisindeki "Beni susturmaya yetmiyor afili sessizliğiniz" başlıklı panel kapsamındaki ses enstalasyonlarını böyle bir halde dinledim.

Depremden hayatta kalan gençlerin seslerini dinlerken felaketin ve deneyimlerin tekilliği ile Türkiye'de yaşıyor olmanın ortaklığı arasında gidip geldim. Gençlerin duygularını ifade edişlerindeki güçleri ve kırılğanlıklarını bu güce harç edişleri beni hayran bıraktı. Kendin olabilmek ve gelecek kaygısı, merkezî vurgulardı. Kendi seslerini ve renklerini bulabilmeyi hayâl ediyor, önlerine çıkan yetişkinleri ve ayaklarına dolanan yoksulluğu anlatıyorlardı. Zorla seçtirildiği alanda başarısız olmasından dolayı suçlanmak bir tarafa "senin acın acı mı?" denmiş gençlere. Tüm bunları Zamanın Kıyısında'nın zihnimde kalan imajlarıyla dinledim. Hepsini birden, bir an için bir hakimın hakkımızdaki kararı açıklaması gibi hayâl ettim. Ne kadarından sorumluyum? Utanç duygusunu sözlükten çıkartmaya mı çalışıyorum? "Beni susturmaya yetmiyor afili sessizliğiniz" demişler; kötülüğün sıradanlığına ses çıkartmadım mı? Aksine bir mücadelenin ama az ama çok emekçisi kılmıştım hani kendimi, başarısız mı oldum?

Kendimi mahkemede hayâl edişimin sebebi benim yetişkin, onların genç olması değil. Bir yetişkin olduğum için onların yaşadıklarından "ben" doğrudan sorumlu tutulamam. Mahkemeye beni çıkartan şey, bu topraklarda yaşayanların haklarına erişemediği için yaşadıkları acıları azaltmaya dair hedeflerimi ne kadar başarıp başaramadığımla ilgili. Özellikle gençlerin yaşadıklarının daha çok canımı yakmasının sebebi ise henüz mücadeleleri için gerekli temel kaynaklara erişememiş olmaları. Ama kendimi "başarısız" bulduğum an yine aklıma üniversite sınavı geliyor. Türkiye'de gelecek kaygısının demir attığı, yalnızca çok küçük bir sınıfın dert etmek zorunda olmadığı bu sınav, bir toplumsal travma. Yalnızca Türkiye için değil, farklı kategorilerde nitelendirilebilecek haklara erişimin düşük olduğu birçok ülkede meritokrasi yanılısamı ile sosyal darvinizm...

Ne anlatıyorlarsa parçası hissettim kendimi bir tarafından, onlar kadar doğrudan bahsedemesem de duygularımdan. Ekonomik kaygı meselesi hepimizin ensesindeyken onlarınkiyle aynı şey olduğunu düşünemiyorsam bu yalnızca iktidar sahiplerinin oyununa geldiğimiz içindir. Kendi oyunumuzu kuramadığımız içindir. Yoksa yetişkinlerle gençlerin çıkarlarını çatıştıran şey, özgürlükten daha az bahsetmekle ilgili olabilir. Gençlerin bahsettiği gelecek kaygısı hâlâ "başarısız" bir vatandaş olarak peşimde; ekonomik kazancımı önceliklendirmiyor oluşum, neoliberal bir özne olmayı beceremiyor oluşum açık. Gelecek kaygısı da garip laf aslında; zaten kaygı, nedeni belirsiz bir geleceğe işaret

ediyor; kendi memesinin oburu demişti Bilge. Hayatı anlamlandırmaya dair derdi süren yetişkinlerin diğer yetişkinler içinde ötekileştirilmesi de berrak. Daha az para kazanmaya daha az zarar vermek için tamam demişleriz belki de. Biliyorum gençlerle neden aynı kümede hissettiğimi, iktidarın dışındaki bir kümede var olmak için koca ülkede küçük bir azınlık olmayı kabul ettim, bu benim tercihim miydi, belki evet. İşçilerle üniversite öğrencilerinin birlikteliğine yapılan sol atıfları şaibeli bulsam da kokusu çekici; bugün hiçbir çıkarımın gençlerle çatışmadığını düşünüyorum.

Çocukları ve gençleri “gelecek” olarak görmekle, devletin bekasını şiddete mazeret kılmak bence bağlı birbirine. İnsanın kendi-için bir varlık olduğunu unutup araçsal akla teslim olanların yaptıklarının tehlikesini pratik ve teorik olarak siyasi ve felsefi tarihte bulabiliyoruz. Kendini feda etmeye çağıran tüm ilerlemeciliğe de karşıyız. Sergideki genç seslerden biri hatırlattı; motorları maviliklere süreceğiz diyerek bir umut işaret etmişti Nazım. Güzel günler göreceğimize itikatımız tam. Fakat güzel günlerin nasıl geleceği konusunda artık Nazım'ın ümidini taşımak zor. O bu sözleri yazdığı yıllarda teknolojik ilerlemenin yoksulluk başta olmak üzere birçok derdi bitireceğine dair inanç oldukça güçlüydü. Bugün ise bu inanca çoktan leke düşürdüğümüzü söyleyebiliriz. Bir saniyede evreni dolaşabilirken sözlerimiz, birbirimizi dinlemeyi beceremeyişimiz sürüyor.

Bir deney var aklımda, çok eskiden dinlediğim veya okuduğum: Bir grup maymunu kafese koyuyorlar, yukarıdan muz sallandırıyorlar. Muza uzanan maymunu su fişkırtıp düşürüyorlar. Maymunlar deniyor ama muzı almayı başaramıyor. Daha sonra içerideki ıslanmış maymunları sırayla yenileriyle değiştirmeye başlıyorlar. Görülüyor ki yeni kuru maymunlar muza uzanmaya kalkıştığında, eski ıslak maymunlar onları daha su fişkırtılmadan engelliyor. Bu engelleme de bir öğrenmeye dönüşüyor: Sonunda tüm maymunlar değiştirilip kafeste hiç ıslak maymun kalmadığında, maymunlar neden olduğunu bilmeseler de muza uzanılmasını engelliyor ve sebebini bilmeseler de muza uzanılmaması gerektiği öğrenilmiş oluyor. Dışsal ve içsel koşulların değişimini yakalayamayan -ki bu coğrafyada hayatta kalabilmek bile zorken bu kişileri suçlamak da zor- yetişkinlerin gençlere yaptıkları, bana bu deneyi hatırlatıyor. Öğrenilmiş çaresizliği yaygınlaştırmaya dair bitmek bilmez bir motivasyon... Yoksulluğun yakıcı gerçekliğini küçümseyecek bir psikolojik tarife açılacak değilim, haşa. Sizleri daha çok değişmek için mücadele etmemekle, kendimi suçladığımdan daha az olmak suretiyle, HAGB'li yargılayabilirim.

Gençlerin seslerini dinledikten sonra, duymayı becerememiş olmakla yargıladım kendimi. Zira başkasının hikâyesini ancak kendi hikâyesine benzeştirebildiği ölçüde algılayabilenlerden olmamak için “de” bir hayli uğraşmış olduğumu varsayıdığımı biliyorum. Gayri iradi bellek söz konusu, en azından savunmam bu. Başarısızlık kompleksi olarak adımı koyduğum yerden kendimi çekip çıkarmak hâlâ zor. Yaşım 38, bana artık “genç” denmiyor. Bana genç denebildiği zamanlardan geride bırakmaya çalıştıklarım geldi zihnime; gençlerin sesleri beni aldığında. Bir tutam bırakıyorum, bir daha gelmemelerini ummaya devam ederek: *Mutluluğu arama o seni bulacak, görünmeyen el, Deli Yürek, başarılı olmak için on altın kural, Dava, büyük oyun, zamanı yönet hayatı yönet, çokzekiamatembel, Aforizmalar, hızlı okuma yöntemleri, Makyavelli'den öğütler, çocukkenböyledeğildi, kim olduğunu bul, Kurtlar Vadisi, allahımneyaptımdabanaböylebirevlatverdin, 8 saat uyuyan aptaldır, kral çıplak, Tehlikeli Oyunlar, boşışlerle uğraşıyor, üç ayda hafızanı güçlendir, daha fazlası için daha azı, Sonuçlardan Sebeplere, sendeyaptığım hatalarıkardeşinde yapmayacağım, neyi düşlersen o olur, her şeye evet de, dünyayı kim yönetiyor?, doğanın altın kuralı, dâhilerin ortak alışkanlıkları, Tanrılar Okulu...*

Hazzı erteleyebilmek ve irade sahibi olmakla, duyguları ve kırılganlığı yok saymayı karıştırmıyor; mücadele pratiklerinde birikim sahibi olmakla da yaşlı olmayı karıştırmıyoruz, değil mi? Toplumsal değişim aktörü olarak kendini konumlandırırların bireysel değişime açık olmaması çelişkili benim için. Dolayısıyla bu aktörün, “kendin olma” derdini yetişkin olma mazeretiyle askıya aldığı ve gençleri bu bağlamla kendi kümesinden çıkardığı bir tutum varsa, cıs. Kendin olabilmek, kendini bulmakla yaratmak arasında dönen bir oyun. Bir sürü felsefi laftan önemlisi; sesimi duyan var mı? Yoksa yokum zaten.

3.BÖLÜM

GENÇLERİN MÜCADELESİ, KATILIM VE TEMSİL ARAYIŞI

Bitirirken okuru yetişkinliğin konforlu üstünlüğünü sorgulamaya ve karar alma süreçlerini yeniden düşünmeye çağırıyoruz. Şimdi, sözü son bölüme bırakalım...

 “Gençlere Alan Açmıyorlar, Kendimizi Üretemiyoruz!”

Demet Lüküslü ve Hakan Yücel

 Baskı ile Direnç Arasında: Otoriter Baskı Altında Türkiye'de Gençlik Örgütleri

Cansu Ceylan ve Celal Can Bilgiç

 Türkiye'de Genç Temsili: Mevcut Durum, Mücadele ve Önemi

Nevzat Taşçı

“Gençlere Alan Açmıyorlar, Kendimizi Üretemiyoruz!”

Demet Lüküslü ve Hakan Yücel

Talebeyiz Biz ekibi, hazırladığı ses enstalasyonu ile bizim gibi gençler üzerine çalışan kişileri bir araya getirerek günümüzde genç olmanın ne anlama geldiğini tartışmak ve depremden etkilenen gençlerin sesini duyurmak için bir alan yarattı. Bu enstalasyonda; gençlerle yaptığımız pek çok araştırmada kendilerini ifade etmekte zorlandığını söyleyen gençlerin, imkân ve söz hakkı tanındığında kendilerini ne kadar net bir şekilde ifade ettiklerini gözlemledik. Gençlerin yetişkinlere adeta meydan okuyan, yaşadıkları zorluklara ve yetişkin merkezli bakış açısına ayna tutan sözlerini dinlemek paha biçilmezdi.

Biz de bu yazıda, ses enstalasyonundan ilhamla; kimlerin sesinin duyulduğunu, kimlerin duyulmadığını ve gençlerin sesini duymanın anlamını tartışmak istedik. Duyduğumuz sesleri ise bazı alt başlıklar halinde paylaşarak çoğaltmayı amaçladık.

Hiyerarşiler ve Güç İlişkileri Sesleri Duyulmaz Kılar Mı? Kimlerin Sesini Duyar, Kimlerin Sesine Kulak Veririz?

1970'te Albert O. Hirschman'ın kaleme aldığı ve tüketici davranışları üzerinden sadakati, ses çıkarmayı (muhalefeti) ve terk edişleri analiz eden; bu modeli devletler de dâhil olmak üzere örgütlere uygulayan çalışma, farklı akademik disiplinlerden birçok araştırmacıyı etkiledi.¹⁹ Hirschman'ın çalışması, kalitesinde düşüş görülen ürünler karşısında üç davranış biçimi geliştirilebildiğini ortaya koydu: ürünü almaya devam etmek, firmaya memnuniyetsizliği ses çıkararak iletmek ya da ürünü terk etmek. Bu yaklaşım, zamanla siyasi davranışlar ve göç literatüründe de sıkça referans verilen zengin bir tartışma zemini yarattı.²⁰ Daha sonraki çalışmalarda bu üçlü sınıflandırmaya yeni boyutlar eklendi. Kayıtsızlık (*apathy*) bunlardan biri oldu; ayrıca terk edişin ya da göçün ardından bile muhalefetin, yani ses çıkarmanın, sürdürülebildiğini gösteren araştırmalar da literatüre katıldı.²¹

Sağlıklı işleyen demokrasiler, yurttaşların memnun olmadıklarında ses çıkarması ve farklı yollarla kendini ifade etmesi prensibi üzerine kuruludur. Sessizliğin ne anlama geldiğiyle uzun süredir tartışılmalıdır. Çoğu zaman sessizlik, sadakatle ilişkilendirilmiştir. Platon'dan itibaren bugün “sessiz kalmak kabul etmektir” cümlesi adeta bir slogan haline gelmiştir. Oysa mikro ölçekte çalışan araştırmacılar, mikro analizler yapanlar sessizliğin farklı anlamları olduğunu ileri sürmektedir. Örneğin Michel de Certeau gündelik hayattaki taktiklerden söz eder.²² James C. Scott ise zayıfların silahlarından bahseder; ancak bunlar her zaman yüksek sesli ya da gürültülü

¹⁹ A. O. Hirschman, *Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1970).

²⁰ Bert Hoffmann, “Bringing Hirschman Back In: ‘Exit,’ ‘Voice,’ and ‘Loyalty’ in the Politics of Transnational Migration,” *The Latin Americanist* 54, no. 2 (2010): 57–73.

²¹ Dana M. Moss, “Voice after Exit: Explaining Diaspora Mobilization for the Arab Spring,” *Social Forces* 98, no. 4 (2020): 1669–1694.

²² Michel de Certeau, “Making Do: Uses and Tactics,” *The Practice of Everyday Life* (Berkeley, Los Angeles, and London: University of California Press, 1984), 29–42.

değildir.²³ Bu literatürün en önemli yanı ise gündelik hayata dikkat çekmesi ve gündelik hayatın hiyerarşilerini ve güç ilişkilerini ortaya koymasındır.

Bu sebeple başkalarını duymak, bir yandan da gerçekten dinlemeyi bilmeyi gerektirir. Bunun için hiyerarşilerin ve güç ilişkilerinin ötesine geçebilmek ve gençleri özne olarak muhatap almak gerekir.

“Kafamızı Boşaltamıyoruz”: Görmezden Geline bir Gençlik Hakkı olarak Eğlenme (ve Sosyalleşme) Hakkı!

Gençlerden biri, temel sorunlarından başlıcasını şu sözlerle ifade ediyor: “Kafamızı boşaltamıyoruz, koyun gibi yaşıyoruz!” Deprem deneyiminden geçerek, ardından gelen sorunlarla mücadele eden gençler, ayrıca sınav başarısı baskısı altında, son derece elverişsiz koşullarda durmaksızın ders çalışmak zorunda kalıyor ve buna isyan ediyor.

Oysa “eğlenme hakkı” temel hak olarak tanınmalıdır. İnsana ve insan haklarına odaklanmayan bir anlayışın gençlik politikası, gençlerin haklarından çok görevlerine odaklanacaktır. Bu da eğlenme hakkını tartışma dışı bırakmaktadır. Görev merkezli anlayış, Foucault'nun modern toplumu betimlerken dile getirdiği “disiplin toplumu” kavramına denk düşer. İnsanları biçimlendirme ve enerjilerini doğrudan sistemin gereksinimlerine aktarma yönelimiyle bağlantılı olan bu anlayış, maalesef bugün de süren bir tür evrensel ezber oluşturmaktadır. Aslında, çalışmanın yüceltilmesine ve disiplinin övülmesine karşı çıkılması, 19. yüzyıla uzanmaktadır. Bu bağlamda, Marx'ın damadı olarak da bilinen Fransız düşünür Paul Lafargue'ın *Tembellik Hakkı* adlı eseri özellikle önem taşır. Lafargue, bu eserinde şöyle der:

İşçi sınıfı o müthiş gücüyle ayağa kalksa... sefalet hakkından başka bir şey olmayan Çalışma Hakkı'nı talep edeceğine, insanların günde üç saatten fazla çalışmasını yasaklayan bükülmez bir yasa şekillendirseydi şu yaşlı yeryüzü neşeyle ürpererek içinde yeni evrenin sığıradığını hissedirdi... Ama böyle yiğitçe bir karar, kapitalist ahlak tarafından yozlaştırılmış bir proletaryadan nasıl beklenir ki...²⁴

Bir toplumsal olgu olarak eğlencenin ve eğlenme hakkının elbette birçok yönü bulunmaktadır. Ancak bunun özgürlüklerle ve kuşak çatışmasıyla ilişkili boyutu, toplumsal etkisi bakımından ayrıca önem taşıyor. Kamu hizmetlerinin gençlerin eğlenme hakkını güvence altına almaması dahi bir engelleme olarak görülebilir. Kent içinde hareketliliğin gençler için ulaşılabilir düzeyde ucuzlatılmaması, kamusal alanların kültürel faaliyetler için hazırlanmaması ve gençlerin %40'ının öğrenci olduğu bir ülkede —aslında herkese açık olması gereken— kampüslerin, o kampüste öğrenim gören öğrenciler tarafından dahi etkin biçimde kullanılamaması önemli engeller oluşturuyor.

Ülke genelinde yaşanan sorunlar, depremden etkilenen bölgelerde çok daha ağır hissediliyor. Talebeyiz Biz ekibinin hazırladığı ses enstalasyonu, kendilerini güçlü bir şekilde ifade eden gençlerin sesleri aracılığıyla bize günümüz Türkiye'sinden gençlerin deneyimlerini duyma fırsatı sundu. 6

²³ James C. Scott, *Weapons of the Weak: Everyday Forms of Peasant Resistance* (New Haven: Yale University Press, 1985).

²⁴ Paul Lafargue, *Tembellik Hakkı: 1848 “Çalışma Hakkı”nın Çürütülmesi*, çev. İhya Kahraman (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 5. baskı, 2021), 36–37.

Şubat 2023'te meydana gelen ve Türkiye'nin güneydoğusunu etkileyen art arda yaşanan depremler, hiç kuşkusuz bölge için bir dönüm noktası oldu. Depremden en fazla etkilenen illerden biri olan Adıyaman'da, depremin üzerinden 17 ay geçtikten sonra gençlerle yapılan odak grup ve görüşmelere dayanan bir rapor hazırlandı. Dayanışma İnsanları ve Kahta Değişim Meclisi Derneği ile Sürdürülebilir Kalkınma için Yenilikçi Çözümler Derneği tarafından hazırlanan bu rapor, gençlerden gelen "Bir Umut Arıyoruz" ifadesini başlığa taşıdı. Rapora göre gençlerin taleplerinde ilk sıraları sinema (%56,9), tiyatro (%52,6) ve kafe-restoranlar (%51,7) alıyor. Bu da depremi yaşamış gençlerin sosyalleşme ihtiyacını açık biçimde ortaya koyuyor. Ayrıca internete erişimde de sorunlar yaşandığı anlaşıyor. İnternete erişebilenlerin oranı %48,1 iken, ihtiyacını karşılayamadığını bildirenlerin oranının %44,6 gibi dikkat çekici bir düzeyde olduğu görülüyor.²⁵

Eğlenme hakkının önemsenmediği, bu hakkın kullanılmasına olanak sağlanmadığı —hatta engellendiği— bir süreç yaşandı ve hâlâ yaşanıyor. Bu durum, gençlerin hem kurumlara hem de yetişkinlere karşı yabancılaşmasına yol açıyor. Gençleri doğrudan ilgilendiren temel haklardan biri olan eğlenme hakkının serbestçe kullanılabilmesi önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkıyor. Bu hakkın hayata geçirilebilmesi için gerekli koşulların nasıl oluşturulacağı üzerine, hem ülke genelinde hem de özellikle deprem bölgelerinde, acil olarak tartışmak gerekiyor. Gençlerin kafalarını boşaltabilecekleri alanların oluşturulması da bu tartışmanın temel bir parçası olmalı.

"Gençlere Sorumluluk Vermek İsteyen Yok!"

Gençler, ekonomik ve siyasi krizler başta olmak üzere çoklu krizler tarafından engelleniyor. Görüşmeci gençlerden biri bu durumu şöyle ifade ediyor: "Gençlere sorumluluk vermek istemiyorlar, alan açmıyorlar." Farklı gençlerin ifadelerinin altında ise ortak bir sorun yatıyor: yabancılaşma ve kuşaklararası diyalog eksikliği. Aşılamayan diyalog ve yabancılaşma sorunları, gençlerde kabuğuna çekilme ve yılgınlığa yol açıyor. Öyle ki bir genç bu yılgınlığı şöyle ifade ediyor: "Bir dönem gerçekten çok kötüydüm. Bir ebeveynenden yardım istediğimde 'senin acın acı mı?' dediler. O an anladım, kimse beni dinlemeyecek. Bir süre sonra kitaplarda yaşamaya başladım; sabah kalkıp akşama kadar okuyordum. Çünkü o dünyalarda kimse bana 'abartıyorsun' demiyordu. Gerçeklerden kaçtıkça kendimden de uzaklaştım. Bir noktadan sonra her şey için aynı şeyi söylemeye başladım: *değmez.*"

Gençler hem muhatap alınmamayı hem de maddi koşulların getirdiği zorlukları —kendi deyimleriyle "ekonomik kısıtlamaları"— deneyimliyorlar. Tam anlamıyla bir "çoklu kriz" hali yaşıyorlar. Genelde "çoklu kriz kuşağı" olarak tanımlanan durum, bu örnekte daha da ağır hissediliyor. Gençler, ailelerinin ve çevrelerinin önemsemediği sanatsal-kültürel faaliyetlere erişmekte zorlanıyor; müzik aleti, kitap ve kırtasiye ürünleri satın almakta güçlük çekiyor. Ekonomik özgürlükleri olmadığından, kendi seçimlerini yapabilmeleri de mümkün olmuyor. Bir yandan güçlü bir farkındalık oluşurken, diğer yandan gençlerin deyimiyle "gelecek kaygısı", "arafta kalma" ve "damgalanma" duyguları eşzamanlı olarak deneyimleniyor.

²⁵ "Bir Umut Arıyoruz: Adıyaman Gençlerinin Deprem Sonrası İhtiyaçları" (Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, 2024), <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2024-07/adiyaman-gencleri-deprem-sonrasi-htiyaclari.pdf>. Ayrıca, Hatay örneği üzerinden depremin ardından dayanışma ve umut yaratma çabasını tartışan önemli bir çalışma için bkz. Serkan Turgut, *Yıkımdan Umut Çıkarmak: Deprem, Hatay, Dayanışma* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2024).

“Yalnız Olmadığımı Hissetmek İstiyorum”

Gençler özne olarak konumlanmayı, özgür olmayı ve birey olarak kabul görmeyi talep ediyor. Ancak birey olmak, bireyci olmak anlamına gelmiyor. Bu bağlamda, bir arayış olarak “dayanışmacı özne” olgusu öne çıkıyor. Dayanışmacı bir ilişkilendirme biçimi, yani başkalarıyla birlikte olabilmek, gençler için arzulanan bir durum. Gençlerin zaman zaman içine kapanan, yalıtılmış hallerinin bir tercihten çok, onları çevreleyen imkânsızlıkların sonucu olduğunu görmek gerekiyor. Bir gencin “yalnız olmadığımı hissetmek istiyorum” sözü bu durumu çarpıcı biçimde özetliyor. Bu cümle bize iki şeyi hatırlatıyor: birey olmanın bireycilik anlamına gelmediğini ve özgürlük arayışının dayanışmayla iç içe geçtiğini. Maalesef, onlarca yıldır gençlerin bireyci olduklarına dair yanlış bir anlayış hüküm sürüyor. Oysa bizimkiler de dâhil, gençler üzerine yapılan birçok araştırma bunun aksini gösteriyor: Aslında söz konusu olan bireycilik değil, bireysel özgürlükler talebidir. Gençlerin bu arayışı, kendilerini etkin birer özne olarak konumlandırma taleplerinin giderek yaygınlaştığını ve bunun da bireyciliği değil, tam tersine dayanışmayı güçlendirdiğini ortaya koyuyor.

Depremden Etkilenen Gençlerin Sesini Duyalım...

Kuralların yetişkinler tarafından belirlendiği, eğitim sisteminin merkezî sınav odaklı yapısı içinde sürekli başarılı olmaları beklenen ve birçok konuda “önce büyü” denilerek karar süreçlerinin dışında bırakılan gençler gerçekten sessiz / suskun mu? Yoksa rahatsızlıklarını, mutsuzluklarını farklı yollarla mı dile getiriyorlar? Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) *Türkiye Gençlik Araştırması 2024*²⁶ bulgularına göre hayat memnuniyeti düşük olan, pek çok konuda kaygı ve korkuları olan gençlerden bahsediyoruz. Peki, bu kadar çok kaygı ve belirsizlik içinde kendilerini var etmeye çalışan gençlerin sesini ne zaman gerçekten duymaya başlayacağız?

Deprem bölgesinin farklı illerinde benzer zorluklarla karşılaşan gençlerin sesini duyabilmek, onlara gerçekten kulak verebilmek büyük önem taşıyor. Depremden etkilenen gençlerin de katkıda bulunduğu ses enstalasyonu, farklı genç gruplarının ortaklaştığı konuların görünür olmasını sağlıyor. Bu gençler hiç kuşkusuz zorlu bir süreçten geçiyor; depremi derinden yaşamış bir bölgede yaşamlarını sürdürmeye çalışıyor. Depremden etkilenen gençleri diğerlerinden ayıran bu derin yaşanmışlıkların yanında, onların da yaşlılarıyla benzer sorunlarda ortaklaştıklarını görüyoruz. Sınav stresi, istedikleri bölüm ya da alanı seçerken ebeveyn baskısı, geleceğe dair belirsizlikler onları diğer gençlerle buluşturuyor. Genel olarak bir “çoklu krizler kuşağı”ndan söz etmek mümkün. Gençlik krizlerinin elbette yapısal yönleri vardır; bu durum, gençliğin toplumsal bir “icat” olarak inşasıyla ilgilidir. Ancak bunun yanı sıra konjonktürel krizler de etkisini sürdürmektedir. Günümüzde ise “çoklu krizler”, hem evrensel hem de toplumsal düzeyde belirleyici hale gelmiştir. Adam Tooze’un ifadesiyle, “Çoklu krizler birbirine kenetlenen ve eş zamanlı krizler için kullanılır... Çoklu krizler, tek tek krizlerin etkilerinin toplamından daha yıkıcıdır ve daha tehlikeli sonuçlara yol açar.”²⁷

Deprem bölgesi gençliği, “çoklu krizleri” yoğun yaşayan bir kuşak; bu gençler muhatap alınmak, seslerine ses bulmak ve kendilerini gerçekleştirebilmek için olanak arıyor. Onların sesine kulak verelim, onlardan öğrenelim.

²⁶ Demet Lüküslü ve Begüm Uzun, *Türkiye Gençlik Araştırması 2024: Kararlı Demokratlar mı Yoksa Coşkulu Milliyetçiler mi?* (İstanbul: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2024), <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/tuerkei/21629.pdf>

²⁷ Adam Tooze, “Welcome to the World of the Polycrisis,” *Financial Times*, 28 Ekim 2022, <https://www.ft.com/content/498398e7-11b1-494b-9cd3-6d669dc3de33>

Baskı ile Direnç Arasında: Otoriter Baskı Altında Türkiye'de Gençlik Örgütleri Cansu Ceylan ve Celal Can Bilgiç

Giriş

Türkiye'de demokratik normların hızla aşınması ve süregelen ekonomik istikrarsızlık, gençlik örgütlerini büyük bir baskı altına almıştır. 2015'ten bu yana daralan sivil alan, orantısız şekilde gençlerin öncülük ettiği grupları etkilemiştir. Zira bu gruplar, sosyal, ekonomik ve siyasi krizlere en hızlı yanıt veren kesimlerin başında gelmektedir. Ancak kamu fonlarına erişimin kısıtlılığı ve mali sürdürülebilirliğe yönelik yapısal engeller, bu örgütlerin hareket kabiliyetini ciddi şekilde zayıflatmaktadır.

Bu yazı, Türkiye'de gençlik sivil toplumunun karşı karşıya olduğu yapısal sorunları ele alıyor: Yazıda, yasal dışlanmadan mali kırılganlığa, otoriter yönetimin gençlerin örgütlenme, itiraz etme ve kamusal yaşama anlamlı katılım hakları üzerindeki etkilerine kadar pek çok mesele inceleniyor.

Siyasi ve Hukuki Bağlam

Gençlik örgütlerinin yaşadığı zorluklar, onların varlığını tanımayan daha geniş bir siyasi ve hukuki çerçeveden kaynaklanmaktadır. Gençlerin haklarını ilerletmede hayati bir rol oynamalarına rağmen, bu örgütler hukuki bir boşluk içinde faaliyet göstermektedir. Türkiye'de devlet tarafından tanınan bir ulusal gençlik konseyi bulunmamaktadır. Bu da gençlik gruplarının resmî danışma ve katılım süreçlerinden dışlanmasına yol açmaktadır.

Bu kurumsal ihmal, güncellenmiş ve kapsayıcı bir ulusal gençlik politikasının eksikliğiyle daha da derinleşmektedir. Her ne kadar hükümet 2024 yılında yeni bir gençlik politikası çalıştay süreci başlatmış olsa da²⁸, bu süreç birçok gençlik grubunun katılımı sağlanmadan gerçekleşmiş, eleştirel perspektifler süreçten dışlanmıştır. Bu seçici katılım yaklaşımı, 2012 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yayınlanan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi²⁹ sürecindeki yetersizlikleri tekrar eden bir politika doğuracağı yönünde ciddi kaygılara neden olmaktadır. Yeni politikanın, anlamlı gençlik katılımını teşvik etmek yerine dışlayıcı ve paternalist bir anlayışı yeniden üreteceği ve LGBTİ+ gençler gibi marjinalleştirilmiş grupların haklarını göz ardı edeceği yönünde endişeler bulunmaktadır.

²⁸ Gençlik ve Spor Bakanlığı, *Gençlik Politikasını Belirliyor* (Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2024), <https://genclikhizmetleri.gov.tr/hizmetlerimiz/ozel-projeler-2/genclik-politika-belgesi>

²⁹ Gençlik ve Spor Bakanlığı, *Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi* (Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2012), https://gsb.gov.tr/dist/mevzuatdosyalar/mevzuatlar/ulusal_genclik_ve_spor_politikasi.pdf

Mali Kısıtlar ve Kurumsal Zorluklar

Bu yasal ve siyasi dışlanmalar, ciddi mali ve kurumsal kısıtlarla da paralellik göstermektedir. GoFor'un 2025 İhtiyaç Analizi kapsamında incelenen 101 hak temelli gençlik örgütü, ciddi oranda kaynak yetersizliği ile karşı karşıya.³⁰ Araştırmaya katılan örgütlerin yarısından fazlası son iki yıl içinde toplamda 500.000 TL'den daha az fon almıştır. 2023 yılında ise örgütlerin %41'i yıllık 100.000 TL'nin altında bir bütçeyle faaliyet göstermiştir. Kamu fonları büyük oranda erişilemez durumdadır —hak temelli gençlik örgütlerinin yalnızca %18'i kamu fonlarından faydalandığını belirtmiştir. Öte yandan, hükümete yakın "GONGO" (devlet destekli sivil toplum örgütleri) türündeki yapıların devlet desteğinden faydalanmaya devam ettiği görülmektedir.

Uluslararası fonlara erişim de giderek daralmaktadır. Erasmus+ ve Avrupa Dayanışma Programı gibi fonlar, bakanlığa bağlı Ulusal Ajans tarafından yürütülmektedir ve birçok gençlik örgütü bu fonların politik olarak seçici kullanıldığını düşünmektedir. Bazı örgütler, ideolojik muhalif olarak görülmeleri nedeniyle son yıllarda akreditasyonlarını kaybettiklerini bildirmiştir. Bu ortamda derinleşen otoriterleşme ve devam eden ekonomik kriz, gençlik sivil toplumunun mali sürdürülebilirliğini daha da zayıflatmıştır. Pek çok örgüt ücretli personel veya ofis alanı olmadan çalışmak zorunda kalmakta; bu durum, örgütlerin çalışma kapasitesini, farklı gençlik gruplarına erişimini ve uzun vadeli sürdürülebilirliğini sınırlamaktadır. Mali ve teknik yetersizlik, uluslararası fonlara erişimi de engellerken gençlik örgütleri dışlanmanın kendi kendini yeniden üreten döngüsüne mahkum edilmektedir.

Daralan Sivil Alan ve Genç Aktivistlerin Karşılaştığı Riskler

Gençlik örgütlenmelerinin sistematik baskı altında olduğunu gösteren en çarpıcı örneklerden biri, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun Mart 2025'te cumhurbaşkanlığı adaylığını açıklamasının hemen ardından gözaltına alınmasıyla yaşanmıştır. Takip eden tutuklama, demokratik normlara ağır bir darbe olarak görülmüş ve ülke genelinde, büyük ölçüde gençlerin öncülüğünde protestoları tetiklemiştir. Bu protestolarda gençler, şiddetli polis müdahalesiyle karşılaşmış; gözaltı, tutuklama, ev hapsi ve adli kontrol süreçleri, yaygın şekilde uygulanmıştır.

GoFor'un izleme raporuna göre³¹, gençler yalnızca bu protestoların öncüsü değil, aynı zamanda devlet baskısının birincil hedefi olmuştur. Gençlerin yükselen eylemliliği, ekonomik krizin ve genç yoksulluğunun derinleşmesinin, toplumsal eşitsizliklerin artmasının ve hak ve özgürlüklerin baskılanmasının bir sonucudur. Olayların ardından yetkililer sosyal medyaya erişimi kısıtlamış, 70'ten fazla gençlik örgütünün hesabına Türkiye'den erişim engellenmiştir. Bu durum, giderek artan bir siyasi stratejiyi yansıtmaktadır: Demokrasi mücadelesinde merkezî rol oynamaya başlayan bir kuşağı bastırmak. Bugün örgütlenme ve ifade özgürlüğü baskılanan gençler, yeni örgütlenme modelleri aramakta, toplumsal muhalefeti, bu alanda var olan örgütlenme biçimlerini yeniden düşünmeye yönelik harekete geçirmektedir. Bu yeni konum, gençlik örgütlerini baskıların hedefi

³⁰ GoFor, *Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin İhtiyaç Analizi Raporu: 2025*. https://go-for.org/yayinlar/#flipbook-df_20721/1/

³¹ GoFor, *Hangi Genç: 19 Mart Özelinde Türkiye'de Gençliğin Son 10 Yılına Bakış ve Gençlere Yönelik Hak İhlallerine Dair İzleme Raporu* (GoFor, 2025), https://go-for.org/yayinlar/#flipbook-df_20850/1/

haline getirmiştir. Bu baskılar, gelecek kaygısı ve derinleşen gençlik yoksulluğu da göz önüne alındığında, örgütlenme, ifade ve katılım haklarını tehdit etmektedir.

Şuna dikkat çekmek gerekir ki, gençlere yönelik polis şiddeti, gözaltı ve tutuklama tehditleri 19 Mart sürecinde daha görünür hale gelmiş olsa da, bu tür baskılar ne yazık ki yeni değildir. Uzun süredir üniversitelerinde, liselerinde, işyerlerinde, yerellerinde hakları için örgütlenmeye çalışan gençler; çeşitli şekillerde kriminalize edilmekte, kolluk kuvvetlerinin fiziki ve psikolojik şiddetine maruz bırakılmakta, keyfî gözaltı ve tutuklamalarla sindirilmeye çalışılmaktadır. Bu durum, yalnızca bireysel birer vaka olarak değil, gençlerin örgütlü mücadele zeminlerinden uzaklaştırılmasını hedefleyen sistematik bir baskı mekanizması olarak karşımıza çıkmaktadır.

19 Mart süreci ise, bu baskıların yoğunluğu ve yaygınlığı bakımından bir dönüm noktası olmuş, uzun süredir farklı alanlarda mücadele eden gençlerin maruz kaldığı devlet şiddetini kamuoyunun dikkatine taşımıştır. Bu süreçte yaşananlar, gençlerin hem politik eylemler sırasında hem de gündelik yaşamlarında güvenlik güçleriyle karşı karşıya kaldığını; düşüncelerini ifade etmenin ve kolektif hak arayışında bulunmanın bedelinin ne denli ağırlaştırıldığını bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Gençlerin örgütlenme hakkına yönelik bu sistematik tehdit, demokratik hakların kullanımını doğrudan hedef alırken, aynı zamanda gençlerin politik özne olarak seslerini duyurmasını da engellemeye çalışmaktadır. Ancak buna rağmen birçok genç, tüm baskılara karşın hak mücadelelerini sürdürmekte; dayanışma ağları kurarak, kamusal alanda var olmaya devam etmektedir.

Sonuç

Gençler, krizin yükünü taşımakla kalmayıp toplumsal dönüşümü şekillendiren etkin özneler olarak öne çıkmaktadır. Son dönemdeki toplumsal örgütlenmelerde üstlendikleri rol bunu açıkça ortaya koymaktadır. Nitekim Türkiye'deki gençlik örgütleri, yasal dışlanma, mali zorluklar ve artan baskılara rağmen, dikkate değer bir direnç göstermeye devam etmektedir. Hakları savunma, dayanışmayı güçlendirme ve demokratik dönüşüm için seferber olma konusundaki kararlılıkları umut vericidir. Gençlik örgütleri, sistematik baskılara rağmen katılım alanları yaratmakta, marjinalleştirilmiş sesleri duyurmakta ve kolektif eylemler örgütleyerek otoriterliğe direnmektedir. Bu çabaların ulusal ve uluslararası düzeyde tanınması, korunması ve anlamlı şekilde desteklenmesiyle, daha kapsayıcı, adil ve demokratik bir geleceğin inşası için gerekli zemin güçlenecektir.

Türkiye'de Genç Temsili: Mevcut Durum, Mücadele ve Önemi

Nevzat Taşçı

Türkiye'de nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan gençler, siyasal temsil konusunda ciddi bir temsiliyet açığı ile karşı karşıya kalıyor. 18-30 yaş aralığındaki gençler toplam seçmenlerin neredeyse dörtte birine karşılık gelirken, 2023 genel seçimleri itibarıyla 30 yaş altı milletvekili sayısı yalnızca 5'tir; bu da Meclis'in sadece %0,83'ünün gençlerden ibaret olduğunu gösteriyor. Benzer şekilde, yerel yönetimlerde de gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımı son derece sınırlıdır. 2019 ve 2024 yerel seçimleri karşılaştırıldığında, genç temsilde kayda değer bir artış olmadığı vurgulanıyor. Bu veriler, Türkiye siyasetinde gençlerin sesinin oransal olarak çok zayıf kaldığını ve demografik ağırlıklarının politik arenaya yansımadağını açıkça ortaya koyuyor.

Gençlerin Temsil Mücadelesi ve Karşılaştıkları Engeller

Gençlerin karar alma mercilerinde daha fazla yer alma isteği uzun soluklu bir mücadele gerektiriyor. Türkiye'de seçilme yaşı yıllar içinde 30'dan 18'e indirilerek yasal engeller azaltılsa da sahadaki fiili engeller hâlen gençlerin siyaset yapmasını güçleştiriyor. Arayüz Kampanyası'nın genç siyasetçilerle yaptığı araştırmalar, gençlerin siyasal sistem içinde karşılaştığı zorlukları üç ana kategoriye ayırıyor: yapısal, kurumsal ve kültürel engeller. Bu engeller, gençlerin siyasete girişinden adaylık süreçlerine kadar her aşamada etkili oluyor.

Yapısal Engeller

Gençler, kariyerlerinin ve ekonomik bağımsızlıklarının henüz başında olduklarından siyaset onlar için yüksek bir maddi yük getiriyor. 18 yaşında siyasi hakları elde eden bir gencin çoğu zaman üniversiteyi bitirmemiş, düzenli geliri olmayan biri olduğu düşünülürse, kampanya masraflarını karşılamak büyük bir sorun haline gelebiliyor. Siyasetin gerektirdiği finansal maliyet ve sosyal sermaye (çevre) birikimi, gençler açısından önemli dezavantajlar doğuruyor. Yeterli maddi kaynak ve bağlantılara sahip olmayan bir gencin adaylık sürecinde ilerlemesi oldukça zor görünüyor. Bu durum, özellikle büyük şehirlerde yarışan genç adaylar için daha da belirgin hale geliyor; rekabet arttıkça kampanya maliyetleri yükseliyor ve gerekli network daha da genişliyor.

Kurumsal Engeller

Siyasi partilerin iç işleyişi gençlerin lehine çalışmıyor. Parti içi demokrasi eksikliği ve hizipçilik (*factionalism*), gençlerin önünü kesen önemli engeller arasında yer alıyor. Aday belirleme süreçlerinin şeffaf olmaması, ön seçim gibi mekanizmaların işletilmemesi ve yerel teşkilatlarda ahabap-çavuş ilişkilerinin baskınlığı, genç adayların liyakatleriyle öne çıkmasını zorlaştırıyor. Ayrıca birçok partide gençlik kolları, üst kademe yöneticilerin etkisi altında kalıyor; gençlere ait bağımsız bir karar alanı bırakılmıyor. Örneğin, deneyimli siyasetçiler gençlere sık sık "sıranı bekle" diyerek

önemli pozisyonları kendileri gibi tecrübeli isimlere ayırma eğiliminde oluyor. Seçim süreçlerinde adaylık ücreti gibi maddi bariyerler de gençleri caydırıyor. Arayüz Kampanyası'nın iyi niyet sözleşmesi kapsamında dile getirdiği "genç adaylardan ücret alınmaması" talebinin kısmen karşılık bulsa da tam anlamıyla hayata geçirilememesi bunun bir örneğini teşkil ediyor. Bu tür kurumsal engeller, gençlerin siyasete erişimini zorlaştırarak temsiliyet mücadelelerini sekteye uğrattırıyor.

Kültürel Engeller

Türkiye'nin siyasal kültürü içinde yaş hiyerarşisi önemli bir yer tutuyor. Gençler çoğu zaman dinamik, yenilikçi ve teknolojiye yatkın olmalarıyla avantaj sağlasalar da yaşça büyük siyasetçiler tarafından deneyimsiz görülüp ciddiye alınmıyor. Siyasette söz sahibi yaşlı egemen kültür, gençleri vitrine koyarken onları gerçek karar süreçlerinin dışında bırakabiliyor. Kutuplaşmış siyasi ortam da gençler arasındaki dayanışmayı zayıflatabiliyor; farklı görüşteki gençlerin birbirine karşı tahammülsüz olması, ortak mücadele zeminini daraltıyor. Öte yandan toplum genelinde gençlere yönelik sempati ile karışık bir beklenti mevcut: Yapılan bir saha çalışması halkın, gençleri "mağdur" olarak gördüğünü ve bu nedenle daha çok temsil edilmeleri gerektiğini düşündüğünü, ancak bu desteğin çoğunlukla söylemde kaldığını gösteriyor. Bir başka deyişle, birçok vatandaş gençlerin sorunlarına üzülüp onlar adına daha fazla temsiliyet talep etse de bu yaklaşım çoğu kez somut siyasi desteğe dönüşmüyor.

Gençler tüm bu engellerle mücadele ederken, seslerini duyurmak için alternatif yollar da arıyor. Geleneksel siyaset kanallarında yeterince temsil edilemeyen gençler, sokak eylemleri ve sivil toplum faaliyetleri gibi alanlarda varlık gösteriyor. Örneğin, 19 Mart 2025 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından üniversiteli gençlerin öncülüğünde ülke geneline yayılan protesto dalgası, genç neslin adalet ve demokrasi taleplerini sivil alanda güçlü biçimde ifade ettiğini ortaya koyuyor. Bu tür örnekler, gençlerin mevcut düzende kendilerine yer bulamadığında değişim için farklı yollar denediğini gösteriyor.

Arayüz Kampanyası: Gençleri Güçlendirmek ve Hafıza Oluşturmak

Genç temsilindeki bu eksikliği gidermek amacıyla bir araya gelen bağımsız bir grup olarak, 2020'de Arayüz Kampanyası'nı başlattık. Arayüz Kampanyası, Türkiye'de demokrasinin sağlıklı işlemesi için gençlerin siyasal katılımının önündeki engelleri görünür kılmayı ve genç temsili eksikliğini ortadan kaldırmayı hedefleyen bir sivil toplum girişimidir. Bu amaçla kanıta dayalı savunuculuk yürüterek ve gençlik politikaları üretmek faaliyet gösteriyor.

Arayüz Kampanyası, gençlerin siyasete erişimini kolaylaştırmak ve karşılaştıkları bariyerleri yıkmak için çeşitli çalışmalar yapıyor. Özellikle genç siyasetçileri desteklemek üzere hayata geçirilen Genç Siyasetçileri Güçlendirme Programı, gençlerin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri geliştirmeyi hedefleyen önemli bir kapasite geliştirme programıdır. Bu program kapsamında genç katılımcılara gençlik sosyolojisinden insan haklarına, sivil ve siyasal aktivizmden yerel yönetim dinamiklerine kadar farklı temalarda eğitimler veriliyor. Bu sayede genç adaylar ve aktif siyasetteki gençler, parti içindeki konumlarını güçlendirebilecek donanımı edinme fırsatı buluyor.

Diğer yandan, genç temsiliinin artmasına yönelik somut politik adımlar için Arayüz Kampanyası savunuculuk faaliyetleri yürütüyor. 2023 genel seçimleri öncesinde Arayüz, siyasi partilerle görüşerek genç adayların desteklenmesi için bir İyi Niyet Sözleşmesi hazırladı. Bu sözleşmede, gençlerin seçilebilir sıralardan aday gösterilmesi için en az %5'lik kota uygulanması (tercihen fermuar sistemiyle genç ve yetişkin adayların dengeli dağıtılması) ve genç aday adaylarından başvuru ücreti alınmaması gibi talepler bulunuyordu. Nitekim bazı partiler gençlere %5 kota verme hedefine aday listelerinde ya da aday adaylığı süreçlerinde ulaştılar. Bazı partiler ise, gençlerden alınan adaylık ücretlerini tamamen kaldırmaya dahi düşürerek kısmen de olsa destek oldular. Bu gelişmeler, gençlerin önündeki maddi ve politik engelleri kaldırma yönünde küçük de olsa adımlar atıldığını gösteriyor.

Tüm bunlarla birlikte Arayüz Kampanyası, gençlerin siyasette yaşadığı deneyimleri kayıt altına alarak kurumsal bir hafıza oluşturma görevini de üstleniyor. Arayüz, kanıt temelli yaklaşımının bir parçası olarak, gençlerin temsili ve katılımına ilişkin veriler toplamaya, analiz etmeye önem veriyor. Örneğin, 2023 yılında yayımlanan "Türkiye'de Gençlerin Siyasete Katılımı: Engeller ve Deneyimler" başlıklı araştırma raporunda, 34 genç siyasetçinin deneyimleri incelenerek gençleri siyaset sahnesinden uzaklaştıran faktörler detaylı biçimde ortaya kondu. 2024 yerel seçimleri öncesinde yayınlanan "Yerelde Genç Temsil: Engeller ve Deneyimler" çalışması ise belediye meclis üyesi adayı ve aday adayı olmuş gençlerin yaşadıkları süreci derinlemesine analiz etti. 2025 yılında hazırlanan "Türkiye'de Gençlerin Eylemselliği: 19 Mart Eylemleri" raporu, siyasal ve toplumsal gelişmeler karşısında gençlerin protesto ve dayanışma pratiklerini inceleyerek gençlik hareketliliğine dair önemli bilgiler sağladı.

Genç Temsilinin Artması Neden Önemli?

Gençlerin siyasette hak ettikleri oranda temsil edilmesi, yalnızca gençler için değil ülkenin demokratik geleceği için de kritik önemdedir. Peki genç temsiliinin güçlenmesi neden bu kadar hayati?

Gençlere Özgü Sorunların Çözümü: Eğitim sistemi, işsizlik, barınma sorunu ve dijital çağın getirdiği zorluklar gibi konular genç nüfusu doğrudan etkiliyor. Bu alanlarda karar verici konumda gençlerin bulunması, politikaların gençlerin gerçek ihtiyaçlarına cevap verme ihtimalini artıracaktır. Genç temsilciler, akranlarının sorunlarını ilk elden deneyimledikleri için çözüm geliştirme sürecinde daha hassas ve yenilikçi yaklaşımlar sunabilir.

Demokrasinin Canlanması: Siyasi arenada gençlerin varlığı, toplumun önemli bir kesiminin görüşlerinin yansıması demektir. Gençlerin mecliste veya yerel yönetimlerde daha çok yer alması, demokratik temsil ilkesinin daha iyi işlenmesini sağlayacaktır. Aksi takdirde, nüfusunun çeyreği genç olan bir ülkede kararların büyük çoğunlukla daha yaşlı kesimlerce alınması, demokrasi açısından bir temsil krizine yol açar. Genç temsilciler bu dengeyi sağlayarak demokrasiye olan güveni pekiştirecektir.

Uzun Vadeli ve Yenilikçi Perspektif: Genç siyasetçiler, gelecekte uzun yıllar bu toplumun parçası olacakları için uzun vadeli düşünmeye yatkındırlar. İklim krizi, teknolojik dönüşüm, dijital haklar gibi konular gelecek kuşakların hayatını şekillendirecek meselelerdir. Gençlerin karar

süreçlerine katılması, bu konuların sürdürülebilir ve yenilikçi bir bakışla ele alınmasına yardımcı olur. Ayrıca genç temsilciler, geleneksel yöntemlerin dışında yaratıcı çözümler ve enerjik bir çalışma tarzı getirerek siyaset kurumunu da yenileyebilir.

Kuşaklararası Adalet ve Katılım: Karar mekanizmalarında tüm toplumsal kesimlerin adil şekilde yer alması, kuşaklararası adaletin gereğidir. Nasıl ki cinsiyet kotası veya engelli kotası gibi uygulamalar temsil çeşitliliğini artırmayı hedefliyorsa, genç temsiline artması da nesiller arası dengeyi sağlayacaktır. Gençlerin sürece dâhil edilmesi, onların sisteme aidiyet duygusunu yükseltir ve beyin göçü gibi olguların azalmasına katkı sağlayabilir. Kendi ülkesinde söz sahibi olan, değer gördüğünü hisseden bir genç, geleceğini başka ülkelerde aramak yerine burada kurmayı tercih edebilir. Ayrıca, göç eden gençlerin ülkeleriyle aidiyet bağlarının kopma noktasına geldiğini ve bunun kararlarını doğrudan etkilediğini de vurgulamak gerekir.

Özetle, gençlerin temsil edilmesi "onlar" için daha iyi bir durum olmanın ötesinde, toplumun bütünü için kazan-kazan bir senaryodur. Arayüz Kampanyası'nın kuruluş motivasyonu da tam olarak buradan kaynaklanıyor: Gençlerin sesi duyulursa, karar süreçlerine etkin katılımları sağlanırsa hem genç neslin sorunları çözüme kavuşacak hem de Türkiye'de demokrasi daha kapsayıcı bir şekilde işleyecektir. Genç temsiline eksik olduğu bir sistemde, politikalar gençlerin ihtiyaçlarını ıskalayabilir ve gelecek vizyonu eksik kalabilir. Oysa gençlerin enerjisi, yaratıcılığı ve değişime açıklığı, siyasal sistemin yenilenmesi için büyük bir fırsattır.

Sonuç

Türkiye'de gençlerin siyasal temsil mücadelesi, sayıların da ortaya koyduğu gibi, henüz yolun başındadır. Nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan gençlerin karar alma mekanizmalarında yok denecek kadar az olması, yapısal ve kültürel birçok engelin sonucudur. Ancak bu tablo değişmez değildir. Son yıllarda gençler kendi haklarını aramak ve seslerini duyurmak için örgütleniyor, kampanyalar yürütüyor ve gerektiğinde sokağa çıkarak taleplerini dile getiriyor. Arayüz Kampanyası gibi girişimler de gençlerin önündeki engelleri kaldırmak, kapasitelerini güçlendirmek ve onların hikâyelerini görünür kılmak için çaba harcıyor. Bu çabalar sayesinde siyasi partilerin gençlere bakışı yavaş da olsa değişmeye başladı, aday listelerinde gençlere yer verme, adaylık ücretlerini düşürme gibi adımlar gündeme geldi.

Gençlerin temsil edilme mücadelesi nihayetinde Türkiye'nin demokrasi mücadelesinin bir parçasıdır. Genel kamuoyunun bu konuda bilinçlenmesi ve genç siyasetçilere destek vermesi, değişimin hızlanmasını sağlayacaktır. Gençlerin karar mekanizmalarına katılımı arttıkça, ülkenin yönetiminde daha kapsayıcı ve adil bir yapı kurulacak; böylece alınan kararlar toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını yansıtacaktır.

SÖZÜN BAŞLADIĞI YER

"Sözün bittiği yer" ifadesi, içinde bulunduğumuz dönemde ve coğrafyada dilimize yerleşmiş durumda çünkü art arda gelen krizlerin, eşitsizliklerin ve daralan sivil alanın içimizde yarattığı sıkışmayı ancak bu sözler karşılıyor. Yine de bu kitapçığın içindeki metinlerde, sözün yeniden açıldığı anlara tanık oluyoruz. Bu metinler, ağırlaşan toplumsal koşulların gençlerin deneyimlerine nasıl yansıdığını ortaya koyuyor. Çoklu krizlerin içinden geçerken, gençlerin deneyimlerinde kırılmanın yanı sıra belirgin bir direngenlik kendini gösteriyor. Gençler ve onlara eşlik edenler, tüm baskılayıcı koşullara rağmen yeni sözler kurmanın yollarını buluyor. Okuduğumuz her metin, yaratıcı eylemliliğin bugün için ne kadar güçlü bir imkân taşıdığını gösteriyor. Bu imkân, birlikte yeni yollar aramamızı sağlayan kolektif bir çabadan besleniyor, bu yolların ortak zeminini döşüyor.

Şu an, burada, bir umutla kaleme aldığımız bu kitapçığın hepimize ilham olması dileğiyle...